Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT — פרייז 20 גראשען

היינט 8 זייטען.

KSIĘGARNIA ... SZYTAJ

נייער פאלקסבלאט

אונפארטייאישע פאליטיש-געזעלשאפטליכע טאג-צייטונג

Nr. 285	Łódź, Wtorek 10 grudnia 1929	זיבעטער יאהרגאנג	לאדז, דינסטאג, ח כסלו תר״צ	№ 285

Adres Redakcji i Administracji Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71 | אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פיעטריקאווער 21, טעל. 224-71

„ס״ים וויל מיטארבייטן מיט דער רעגירונג

די מיטארבייט דארף זיין געשטיצט אויף קאנסטיטוציאנעלע רעכט פון רעגירונג און סיים"

ערקלערונג פון סיים-מארשאלעק דאשינסקי

וו א ר ש א, 9. (טעלעפאניש פון אונזער סיים-קארעספאנדענט) היינט 10,15 איז פון ספאלא נע־קומען דער מלוכה-פרעזידענט.

ארום 12 א זייגער איז דער סיים-מארשאלעק דאשינסקי אוועק אויפ׳ן שלאס, וואו ער האט אפגע־האלטען א קאנפערענץ מיט׳ן מלוכה-פרעזידענט. די קאנפערענץ האט געזאלט אויפקלערען די פאלי־טישע סיטואציע וועלכע איז געשאפען געווארען אין לאנד אין צוזאמענהאנג מיט דער דימיסיע פונ׳ם מיניסטארען קאבינעט.

די קאנפערענץ ביים מלוכה-פרעזידענט האט געדויערט ביז 2 א זייגער.

ווי מ׳גיט איבער זאל דער סיים-מארשאלעק האבען אינפארמירט דעם מלוכה פרעזידענט וועגען דעם פערלויף פון דער אבשטימונג אין סיים וועגען אומצוטרוי וואטום פאר דער רעגירונג.

דער סיים-מארשאלעק זאל אויך האבען ער־קלערט, אז די סיים-מעהרהייט, וועלכע האט נער־שטירצט די רעגירונג האט נישט ברעה צו שאפען אנ׳איינענע רעגירונג און ווארט אז דער מלוכה פרע־זידענט וועט נאמינירען א נייע רעגירונג. די סיים מעהרהייט וויל מיטארבייטען מיט דער רעגירונג, און די מיטארבייט דארף זיין געשטיצט אויף אפהי־טען די קאנסטיטוציע רעכט פון דער רעגירונג אין סיים. צום סוף פון געשפרעך האט דער סיים מארשאלעק דאשינסקי אויסגעדריקט דעם פערלאנג, אז דער רעגירונגס-קריזיס זאל וואס שנעלער פער־ענדיגט ווערען.

ארום 5 א זייגער אין אוונט האט דער מלוכה פרעזידענט אויפגענומען אין שלאס דעם סענאט מארשאלעק שימאנסקי.

ביידע האבען נישט פערעפענטליכט קיין שום ערקלערונגען וועגען דעם פערלויף פון די קאנפער־רענצען.

אפגעלעגט די סענאט-זיצונג

וו א ר ש א, 9. (טעלעפאניש פון אונזער סיים-קארעספאנדענט) די סענאט קאנצעלאריע האט היינט מיטגעטיילט אלע סענאטארען אז די זיצונג פון סענאט וועלכע איז בעשטימט געווארען אויף 4 א זייגער ווערט אפגערופען צוליב׳ן רעגירונגס־קריזיס.

ניעדזיאלקאווסקי, סלאוועק און רוג איינגעלאדן אין שלאס

וו א ר ש א, 9. (טעלעפאניש פון אונזער סיים-קארעספאנדענט) נאך דער אויפנאמע פון סיים-מאר־שאלעק דאשינסקי און סענאט מארשאלעק שימאנ־סקי האט דער מלוכה פרעזידענט מעהר מיט קיינעם פון דער פאליטישער וועלט נישט קאנפערירט. ווי מ׳גיט איבער זאל אויף מארגען אין שלאס איינגע־לאדען ווערען רעפ. ניעדזיאלקאווסקי (פ.פ.ס.) רוג (וויזוואלעניע) און פאלקאווניק סלאוועק (ב. ב.) ניעדזיאלקאווסקי וועלכער איז איינגעלאדען אויף 6 א זייגער אין אוונד און רוג, וועלכער איז איינגע־לאדען אויף 8 א זייגער אין אוונט וועלען איבער־געבען זייער פערלאנג אז ס׳זאל געבילדעט ווערען אנ׳אויסער פארלאמענטארישע רעגירונג, וועלכע זאל בעשטימען נייע וואהלען.

וו א ר ש א, 9. (טעלעפאניש פון אונזער סיים-קארעספאנדענט) אויב דער קריזיס זאל זיך פער־ציהען, איז דער סיים ענטשלאסען אנצונעמען דעם פארשלאג פון די נ. ד. אז די סיים-סעסיע זאל פערלענגערט ווערען.

היינט איז פארגעקומען א זיצונג פון דער בּיורא-קאמיסיע ביים סיים. דער פארזיצער פיר־קא ערקלערט, אז די זיצונג האט צו ערלעדיגען היינ אינערליכע פארמעלע ענינים — צו פערטיילען די רעפעראטען.

רייזיגע שרפה אין צענטער שטאט

בעדראהט די ווארשטאטען פון „ארט"

(2) נעכטען ארום האלב 2 א זייגער ביינאכט האט אויף וואלטשאנסקא 27, אין הויז פון זעל־ווער אין אונגער, אויסגעבראכען א שרפה. דארט געפינט זיך א 4 שטאקיגע קווער-געביידע, וועלכע ווערט פערנאכטעט פערשידענע אונטערנעמער. אויפ׳ן צווייטען שטאק געפינט זיך א וועבעריי פון דער פירמע סרעבני, וועלכע איז געפאכטעט דורך קענענפעלד.

באלד ווי די שרפה איז אויסגעבראכען זענען אלארמירט געווארען די פייערלעשער און ס׳זענען אנגעקומען די 1, 2, 3, 6 און 10 אפטיילונג. די שרפה האט אויסגעבראכען אויף דעם צווייטען שטאק און דאס פייער האט זיך אריבערגעווארפען אויפ׳ן דריטען שטאק, וואו ס׳געפינט זיך די פא־בריק פון שטערן און פון דארט אויפ׳ן פירטען שטאק וואו ס׳געפינט זיך די וועבעריי פון רובינ־שטיין, אויפ׳ן 1 שטאק געפינט זיך די לערן-ווארשטאטען פון דער געזעלשאפט „ארט".

די גאנצע ענערגיע פון די פייערלעשער מיט וועלכע ס׳האט אנגעפיהרט קאמענדאנט גראהמאן איז געגאנגען אין דער ריכטונג צו לאקאליזירען דאס פייער און פערהיטען די אפיצינעס (אין דער רעכטער אפיצינע וואוינען לאקאטארען) און דעם ערשטען שטאק וואו ס׳געפינט זיך די ווארשטאטען פון „ארט".

צווישען די לאקאטארען האט אויסגעבראכען א גוואלדיגע פאניק און זיי האבען אנגעהויבען פאקען די זאכען. דאס פייער, וואס האט ארומ־געכאפט דעם גאנצען בנין, איז געווען גוואלדיג שטארק, אזוי, אז די פונקען האבען זיך געטראגען ביז רוג פיעטריקאווער און ציגעל-גאס און דער גאנצער הימעל ארום איז געווען פייער-רויט.

אבער די ענערגישע אקציע פון די פייערלעשער האט דעם פייער לאקאליזירט. ס׳האט זיך נאר גע־האנדעלט אין דעם, אז דער סופיט פון 1. שטאק זאל נישט איינברעכען זיך אונטער דער משא פון די אראפגעפאלענע מאשינען א. אנד. פון 2. 3. און 4. שטאק.

ארום האלב 4 א זייגער פארטאג האט קא־מענדאנט גראהמאן פעראורדענט אויסצושאלטען דעם עלעקטרישען שטראם פון דעם 1. שטאק. דאס אויס־שאלטען דעם עלעקטריע איז פארגעקומען אין דער ריכטיגער צייט, ווייל באלד האט זיך איינגעבראכען דער סופיט פון ערשטען שטאק און דאס פייער איז אריין אין זאל, וואו עס געפינט זיך דער מאטאר און די מאשינען פון „ארט". נאך גרויסער מיה איז געלונגען דאס פייער צו פערלעשען און אפצוראַ־טעווען די מאשינען פון „ארט".

די אפיצינע וואו ס׳וואוינען די לאקאטארען איז אויסער געפאהר. די רעטונגס-אקציע איז אין פולען גאנג.

אויפ׳ן ארט פון דער שרפה זענען אראפגעקו־מען דער איבערקאמיסאר ווייער, אינספעקטאר ניערושעלסקי א. אנד. די סבה פון דער שרפה איז נאך נישט פעסטגעשטעלט געווארען, ווי מ׳גיט איבער איז די געביידע נישט געווען אסעקורירט.

בע: מיר שליסען דעם נומער רויערט נאך די שרפה.

צו דער עפענטליכקייט!

אזוי ווי שוין 3 יאהר צייט, ציהען 3 פאמיליעס פרנסה פון צושטע־לען בענזין פאר די אויטאמאבילען, וואס שטעהען אויף

ה׳ טרובאוויטש׳ם פלאץ

אגראדאווא 9/11

און נישט גענוג, וואס ער בעזיצט אליין די אויטאמאביל-סטאציע, וואס גיט איהם א גרויסען ריוח, האט ער זיך נאך אליין געמאכט א בענזין-סטאציע און נעהמט אזוי ארום אוועק די פרנסה פון עטליכע פאמיליעס.

אויסערדעם בענוצט זיך דער ה׳ טרובאוויטש געגען די הילפלאזע פערארימטע פאמיליעס מיט טעראר, און נעמליך: פערגאנגענע וואך האט ה׳ טרובאוויטש אליין אזוי געשלאגען די פרוי קאהן, אז זי איז געלעגען עטליכע טעג קראנק. ונטאג ווידער האט ער אויך צושלאגען דעם ה׳ ווינטרויב, ווייל ער איז געקומען מאהנען געלד ביי זיינע קונדען. נעכטען ווידער האט ה׳ טרובאוויטש געדונגען א מענש און בעלאזט שלאגען דעם ה׳ פ. ווינטרויב ביז בלוט וועגען די דאזיגע גע־שלעגען און אונטערס איז געמאלדען געווארען דער פראקוראטור.

זאל די עפענטליכקייט אליין משפט׳ן די נידערטרעכ־טיגע האנדלונג פון ה׳ טרובאוויטש.

מיט אכטונג

א. ווינטרויב, פ. ווינטרויב

לעשנא 22

וויכטיג פאר דרוקער!!!

עטליכע קאמפלעטען נייע

האליץ-שריפט

אין פערשידענע גרויסען, פרייזווירדיג צו פערקויפען.

צו ערפאהרען אין אדמיניסטראציע פון דער צייטונג. 3102

נאך לאנגע און שווערע ליידען איז אין גארשקאוויץ דעם 8-טען דעצעמבער געשטארבען

ר׳ גרשון ווינטער נ״ע

וועגען וואס עס טיילען מיט די אין צער פערבליבענע

פרוי, זוהן, שנירס, טעכטער, איידימס, אייניקלעך און אוראייניקלעך.

טיף געטראפען דורכ׳ן טויט פון מיין ליבען זיידעשי

גרשון ווינטער נ״ע

דריק איך אויס אונזער גאנצער פאמיליע דעם מיטסטען בייליד

עבי ווינטער.

האנטווערקער-פאריין

אגראדאווע 9. סעקציע שטעפער!!

אכטונג, שטעפער-מייסטער

מיטגלידער פון האנטווערקער-פאריין, אגראדאווע 9.

אין צוזאמענהאנג מיט דעם עפנען א צעך פאר שטעפער-מייסטער מיטגלידער פון אונזער סעקציע, ווערט איר אויפגעפאדערט אונבאדינגט צו קומען צו דער גרויסער פערזאמלונג, וועלכע קומט פאר היינט, דינסטאג ד. 10 דעצעמבער פינקטליך 7 אוו. אין אונזער לאקאל, אגראדאווע 7 קיינער טאר נישט פעלן!!! די פאך-קאמיסיע.

נדא טבא! אנו מברכים את חבירנו הנכבד

מר מאיר גאלדמאן

לנשואיו את העלמה

מרת פיגא גאלדבערג

תהי׳ דרכם צלחה וסוגה בשושנים.

שמואל בראהן ורעיתו

יוסף פעלדמאן עם הכלה

נח בריסטאווסקי. 3092

קאמף מיט גזלנים אויף א שיף

11 גזלנים דערהרג'עט, 60 דערטרונקען

לאנדאן, 9. (אטע). ביי האנג־קאנג איז א באנדע כינעזישע גזלנים באפאלען דעם ענגלישען דאמפער העיטשינג. אויפ'ן דעק פון דער שיף איז געקומען צו א בלוטיגען קאמף צווישען דער מאנ־שאפט מיט די גזלנים. צו הילף זענען אנגעקומען צוויי ענגלישע קאנאניר־שיפלעך, וועלכע האבען בע־הערשט ד יסיטואציע. 11 גזלנים זענען דערהרגעט גע־ווארען, זעכציג זענען דערטרונקען געווארען, פיל זענען געפאנגען געווארען און געפאנגענגענומען. פון דער מאנשאפט זענען אומגעקומען עטליכע מאטרא־סען און איין אפיציר.

די רויבער, נישט קענענדיג איינעהמען די שיף, האבען זי דאן אונטערגעצונדען.

50 פערוואונדעטע פאסאזשירען זענען אבגע־פיהרט געווארען אין שפיטאל. 12 פאסאזשירען זע־נען דערהרג'עט געווארען פון די קוילען און 60 פאסאזשירען זענען דערטרונקען געווארען און וואסער

מוראדיגע טראמוויי-קאטאסטראפע

34 פערזאן דערהרג'עט געווארען

רוים, 8. (ספ. טעל.) נעכטען איז דא פאר־געקומען א צוזאמענשטויס פון צוויי טראמוואי־וואגאנען. 34 פערזאן פון צווישען די פאסאזשירען און די טראמוואיען זענען בעת דער קאטאסטראפע דערהרגעט געווארען.

בחור געשענדעט צוויי 8 יעהריגע מיידלעך

נאך א האלב יאהר ארעסטירט דעם אויסוואורף

ביאליסטאק.

די טעג איז דא אויפגעדעקט געווארען א שוי־דערליכער פערברעך, וואס א 26־יעהריגער יודי־שער בחור איז בעגאנגען איבער צוויי 8—9 יעהריגע יודישע מיידלעך, חברטאריגס, דער בחור פלעגט די מיידלעך פערנארען אין זיין דירה און בעגעהן איבער זיי שענדליכע מעשים.

איין פאטער פון א געשענדעטער מיידעלע האט די געשיכטע אויסגעשפירט מיט האלב יאהר שוין צוריק, שאנעווענדיג דעם כבוד פון זיין קינד. האט ער די חרפה פערשטיקט און איינגעארדענט איבער'ן בחור א שטילען משפט פון איינגע מענשען וועלכע האבען געפסקענט אז דער שענדער מוז תיכף אפפאהרען און טאר זיך 3 יאהר נישט ווייזען אין ביאליסטאק.

דערווייל איז אויך דער אנדערער פאטער נע־וואיר געווארען פון זיין אומגליק. און די טעג, ווען דער בחור איז בגנבה אראפגעקומען קיין ביאליס־טאק, האט דער פאטער פון דער מיידעלע אים גע־לאזט ארעסטירען.

דער ענין געהט אריבער צום אויספארשונגס־ריכטער.

Proszek i Mydło
Regera
najlepsze!

פראגע וועגען די יש"א-שולען

אויף דער זיצונג פון ווארשאווער קהלה-ראט

ווארשא, 9. (טעלעפאניש).

אויף דער אויפפארערונג פון דער פועלי־ציוני־סטישער פראקציע איז נעכטען צוזאמענגערופען געווארען א זיצונג פון ווארשאווער קהלה־ראט.

צו דער זיצונג איז געקומען א גרויסער עולם און די גאלעריע איז געווען געפאקט. מ'האט זיך געריכט, אז די זיצונג וועט פערוואנדעלט ווערען אין אנ'אנגריף אויף דער קהלה־פערוואלטונג פאר איהר שול־פאליטיק און פאר דער בעציהונג צו די יש"א־שולען.

באלד ווי דער ויצע־פרעזעס פון קהלה־ראט ד"ר גאטליב האט געעפענט די זיצונג, האט גענומען א ווארט ה' זרבבל, וועלכער האט שטארק אנגעגרי־פען די קהלה־פערוואלטונג, הלמאי זי האט אויס־געצאהלט די סובסידיעס פאר „תרבות"־שולען און חדרים און נישט אויסגעצאהלט די בעשטימטע סובסי־דיע פאר די יודישע שולען, מיט'ן מאטיוו אז מ'לערנט דארט נישט אין די היטלען. דער רעד־נער האלט, אז דאס איז א מיאוסע טאט נאכמעהר ווען די דאזיגע שולען ווערען פון דער רעגירונג נישט געשטיצט.

ווייטער גרייפט אן דער רעדנער די פערוואל־טונג, פאר וואס זי האט געמסרט פאר דער אויפ־זיכטס־מאכט אז שילער פון די יש"א־שולען זענען עס כלומרשט געווען די אנפאלער אויף דעם גמינע־לאקאל. ער שטעלט פעסט, אז די יש"א האט מיט דעם אנפאל נישט געהאט קיין שום שייכות. דער רעדנער שלאגט דעריבער פאר, אז דער קהלה־ראט זאל בעטראכטען דעם ענין און פערארטיילען די האנדלונג פון דער פערוואלטונג.

דער פארשלאג ווערט געשטעלט צו אפשטימונג און פאלט ארונטער. פאר איהם האבען געשטימט בלויז זרבבל, לעווי, נח פרילוצקי, און ד"ר גאלדינבערג.

דאן בעט א ווארט ראטם. י. לעווי, ער טרעט זעהר שארף ארויס געגען דער ציוניסטיש־ארטא־דאקסישער מעהרהייט פאר דורכוואלפען דעם פאר־שלאג. דער פארזיצער האט איהם אבגעשטעלט, אבער די פ. צ. האבען ערקלערט אז אויב מ'וועט זייער פארשלאג נישט בעטראכטען אלס צווייטען פונקט פון טאג־ארדנונג וועלען זיי מאכען אנ'אב־סטרוקציע. ס'איז ערקלערט געווארען אנ'הפסקה, און נאכדעם האט דאס פרעזידיום געשטעלט דעם צווייטען פארשלאג צו אפשטימען און, ס'איז בע־שלאסען געווארען צו בעהאנדלען די פראגע אלס צווייטען פונקט. אבער צו דעם איז נישט געקומען.

בעת'ן בעטראכטען דעם ערשטען פונקט פון טאג־ארדנונג ווערט מיט 3 שטימען אנגענומען א בעשלוס אויסצודרוקען אונצופרידי דער פערוואל־טונג ווייל זי רעכענט זיך נישט מיט די בעשלוסען פון ראט. די ציוניסטען און אגודה האבען זיך אפ־געהאלטען פון שטימען.

נאכדעם איז מען צוגעטראטען צום פארשלאג פון דער פועלי־ציון פראקציע.

ס'האבען געהאלטען רעדעס נח (פרילוצקי) ראטמען לעווי, ד"ר גאטליב, איטשע מאיר לעוין, וועלכער ערקלערט, אז די אגודה איז נישט געגען דעם, אז די קהלה זאל ארויסגעבען א סובסידיע אויף צו בעשפייזען די יש"א־שולען.

דערווייל האבען די מעהרהייטס־פרנסים דעק־קאמפלעטירט דעם קווארום און ארום 1 א זייגער איז די זיצונג אויסגעריסען געווארען, נישט־אנ־נעהמענדיג קיין בעשלוס.

דאנציגער פאליטעכניקום געגען די האקענקרייצלער

דאנציג, 9 (י. ט. א. טעלעגראפיש). דער רעקטאר פון דאנציגער פאליטעכניקום האט פער־באטען די האקענקרייצלער אפצוהאלטען זייער פערזאמלונג. ער האט ערקלערט קאטעגאריש, אז ער וועט קיין העצעס אויפ'ן פאליטעכניקום נישט דערלאזען.

די רעגירונג האט געוואוסט אדער נישט געוואוסט וועגען די פארשטעהענדע אונרוהען?

אדוו. מערימאז בעווייזט, אז א בעאמטער אין הדסה-שפיטאל האט געראטען צוגרייטען בעטלעך פאר פערוואונדעטע

ירושלים, 9. (יט"א טעלעגראפיש).

אויף דער נעכטיגער זיצונג פון דער אויס־פארשונגס־קאמיסיע האבען די אויסגעהערטע אראב־בישע עדות בעמיהט זיך צו בעווייזען, אז די ערשטע הרוגים, דעם 23־טען אויגוסט זענען געווען אראבער און אז אראבער זענען די ערשטע געבראכט געווארען אין רעגירונגס־שפיטאל.

עס זענען אויסגעהערט געווארען: דער לייטער פון רעגירונגס־שפיטאל ד"ר האנדרושאר און צוויי אראבישע וועכטער. צווישען די ערקלערונגען פון די עדות זענען געווען גרויסע סתירות.

איינער פון די עדות מאכמער קאליל ערקלערט אז פרייטאג, דעם 23.טען אויגוסט האט ער געזעהען, ווי מ'טראגט א הרוג אין מתים־שטיבעל פון שפי־טאל. ער איז געווען איבערצייגט, אז דאס איז אנ'־אראבער. שפעטער האט זיך ארויסגעוויזען אז דאס איז געווען קארקער.

אדוו. מערימאן פרעגט, ווען און וועמען דער עדות האט צום ערשטען מאל וועגען דעם דער־צעהלט.

דער עדות ענטפערט, אז מיט א חודש צוריק דעם פאליצײ־קאפיטאן.

מערימאן פרעגט, ווי לאנג נאכ'ן ערשטען הרוג האט מען געבראכט די אנדערע. דער עדות ענטפערט, אז אין אנדערהאלבען שעה ארום.

דאסזעלבע ערקלערט אויך דער צווייטער וועכטער.

ביים פערהער פון דריטען עדות א שפיטאל־וועכטער ברעכט פיל מאל אויס א געלעכטער אין זאל. דער עדות פלאנטערט זיך. אויף די זעלבע פראגען ענטפערט ער אמאל יא און אמאל ניין. דער עדות דערצעהלט אז דעם קריטישען פרייטאג האט ער נעבען שטאט־גארטען געזעהען א המון יודען געהען אין דער ריכטונג צו דער פאסט. דער המון האט פלוצים געענדערט די ריכטונג און איז אוועק צו דער סלאנימער ישובה. דער עדות האט געהערט צווישען ד יודען א בייזען געטומעל און אויסגע־שרייען געגען אראבער.

מערימאן: — געגען וועמען? —

דער עדות שטאמעלט און ענטפערט עפעס אונ־פערשטענדליכעס.

דער עדות האט ווייטער געזעהען א אראבישע פראצעסיע מיט צוויי אראבישע פאליציאנטען בראש, די אראבער האבען געזונגען און גערופען: „אללאה איז אונזער גאט און מאכמעד אונזער נביא".

אין דערזעלבער צייט איז פון דאך פון דער ישיבה אראפגעפאלען עפעס א געגענשטאנד.

ווייטער האט דער עדות געזעהען, ווי א העבר אין א העלען אנצוג האט געקעמפט מיט אנ'אראבער, וועלכען עס זענען געקומען צו הילף אנדערע אראבער. איינער פון די אראבער האט דעם העבר אריינ־געשטאכען א שטילעט אין פלייצע.

צווישען די יודען איז אויסגעבראכען א מהומה, זיי האבען אריינגעטראגען דעם פערוואונדעטען אינ'ם בנין פון ישיבה און האבען פערמאכט די טויערען, און אזוי ארום דעם פערוואונדעטען געראטעוועט שפעטער האט זיך ארויסגעוויזען, אז דער פערוואונ־דעטע איז געוועזען דער יודיש־דייטשער זשורנא־ליסט וואלפגאנג פאן וויזעל.

אדוואקאט סטאקער פערלאנגט אויך צו פער־הערען די איבריגע עדות. די קאמיסיע איז נישט מסכים און עס ווערט ערקלערט א הפסקה.

נאך דער הפסקה ווערט פערהערט דער אראב־בישער דאקטאר האדרושאר, אויף די פראגע פון אדוו. סטאקער ערקלערט דער עדות, אז די ערשטע הרוגים זענען געוועזען אראבער.

אדוו. מערימאן וויל בעווייזען, אז די רעגירונג האט געוואוסט, אז עס גרייט זיך אומרוהען. ער פרעגט דעם עדות, צי א פארשטעהער פון געזונהייטס־אמט האט נישט פריהער געזאגט וועגען די אומרוהען.

דער עדות ענטפערען אונגערן, ער געדענקט נישט. דאס געדענקט ער אבער גוט, אז קיין שריפט־ליכע מעלדונג איז נישט געווען.

אדוו. פרידי פון דער א"י־רעגירונג איז אומ־צופרידען פון דער פראגע. ער פרעגט צו וויל מערימאן בעווייזען, אז די רעגירונג האט געוואוסט וועגען פארשטעהענדע אומרוהען, און האט נישט אנגענומען געגען דעם קיין מיטלען.

אדוו. מערימאן ענטפערט, אז ער וויל בעווייזען, אז א פארשטעהער פון געזונדהייטס־אמט האט גע־ווארענט ד ילייטונג פון הדסה־שפיטאל מכח פאר־שטעהענדע אומרוהען, און האט געראטען צו צו־שטעלען אין שפיטאל צוועלף נייע בעטען.

2 אנשטענדיגע
יונגעלייט
קענען בעקומען
לאזשי
ביי אנ'אינטעליגענטער
פאמיליע. צו ערפאהרען
אין אדמיניסטר. 3903

אנ'ארט
צו שלאפען
פאר צוויי יונגעלייט.
קילינסקיעגא 27
ביי שטערן. צו טרעפען
פון 7—10 אוונד. 3095

א שטוב
מיט א קוך
מיט בעקוועהמליכקייטען,
פראנטאווע זוניגע וואוי־
נונג איז פון זאפארט צו
פערמיטען. צו ערפאהרען
פראנצישקאנער 30
ביים ווירט. 12070

זאפארט
איבערצוגעבען
2 צימער און קוך,
פראנט מיט באלקאן, אהן
יעדען רעמאנט. אל.
1. מאי 38. צו ער־
פאהרען ביים וועכטער.

קאמוניקאט
דערמיט גיבען מיר צו וויסן דער עפנטליכקייט
דאס לאסען צו 2-טער קלאס
פון דער איצטיגער
20-טער מלוכה-לאטעריע
זענען אין אונזער בעזיץ.
די פוילישע מלוכה קלאסען לאטעריע איז די בעקוועהמסטע, ווייל יעדער צווייטער לאס געווינט.
די ציהונג קומט-פאר שוין מארגען און איבערמארגען
היינט - דער לעצטער טאג פון טוישען לאסען.
דער פרייז פון א קלאס
¼ — 10 זל. ½ — 20 זל. 1/1 — 40 זל.
דאס גליק דינט שטענדיג אונזערע שפילער.
ביי דער לעצטער 5. קלאס אויף געוואונענע ביי אונז לאסען האבען מיר שוין אויסגעצאהלט עטליכע מיליאן זלאטעס, דערונטער
די פרעמיע 400,000 זל.
איז אויך ביי אונז געפאלען אויף א לאס פון אונזער קאלעקטור
גלייכצייטיג עמפפעהלען מיר לאסען צו דער מלוכה'שער געלד-לאטעריע אויף וואוילטעטיגע צוועקען
די געווינסען אין א סומע פון 188,000 זל.
פרייז פון א גאנץ לאס 8 זל., א האלב לאס 4 זל.
בירגער! קויפט ביי אונז לאסען פון דער דאזיגער לאטעריע.
די גרעסטע, עלטסטע און גליקסטע קאלעקטור אין פוילען
E. LICHTENSTEIN
WARSZAWA, Centrala kolektury: MARSZAŁKOWSKA 146
ŁÓDŹ, PIOTRKOWSKA 72, tel. 156-68
PIOTRKOWSKA 11, tel. 182-89

Dr. Z. Rakowski
ספעצ. פאר אויערן-, נאז-, האלז- און לונגען-קראנקהייט.
קאנסטאנטינער 9. טעלעפאן 27-61.

Dr. JACÓB EYCHNER
אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען
אל. 1. מאי 16 טעל. 11-24
נעהמט אן פון 7 — 8 אוו.

שייטלען
צו מעסיגע פרייזען צו בעקומען ביי
פארזשוצקא, קאטיענא 5.

לאדז. 10 דעצעמבער 1929

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז. 10 דעצעמבער 1929

נאכ'ן ערשטען אקט
און וואס וועט זיין ווייטער?

דער ערשטער אקט איז ארורך מיט גרויס ערפאלג, מען האט איהם אפגעשפילט לויט די שענסטע טראדיציעס פון פארלאמענטאריזם: אריינגעטראגען אנ'אומצוטרוי־וואטום דער רעגירונג, כמעט אלע מיניסטארען האבען גענומען דאס ווארט און זעהר זאכליך פערטיידיגט זייער שטאנדפונקט. עס האבען אויך גערעדט די אנהענגער פון דער בעני רונג די ריאלאגען זענען געווען זעהר שעהן און אינטערעסאנט. אבער דאס האט נישט געהאלפען, דער הי' טראמפטשינסקי קען נישט פערטראגען וואס מען איז עובר אויף דער קאנסטיטוציע. מיט א גרויסער מעהרהייט שטימען איז דער אומצוטרוי־וואטום נעדווארען אנגענומען. דער פארהאנג איז געפאלען. אויף דער ביהנע האבען זיך געהערט געשרייען, מען האט אויך געזונגען, דער ערשטער אקט האט זיך געענדיגט.

דער ערשטער אקט איז אפגעשפילט געווארען גלענצענד. אלץ איז געווען אויפ'ן ארט, אלץ אין דער צייט און אין דער מאס, וואס וועט אבער זיין ווייטער? וואס וועלען מיר זעהן אין צווייטען און דריטען אקט? און אפשר וועט נאר קיין צווייטער אקט נישט זיין? אפשר האט מען אונז געוויזען די מארגענסטע שטיק, וואס אלץ שפילט זיך אפ אין איין אקט?

מיר געפונען זיך איצט אין א לאגע, דאס מיר ווייסען נישט, וואס עס איז שוין געשעהן, און וואס עס וועט אין א דיילע ארום געשעהען. מיר טאפען אין דער פינסטער, טרעפען וואס דארט איז פארגעקומען, ליגט נישט אין אונזער אויפגאבע. מיר קענען נאר אורטיילען לויט די סמנים וואס מען האט אונז שוין געגעבען, לויט דער ליניע אין וועלכער די געשעהענישען ענטוויקלען זיך. די דימיסיע פון קאבינעט איז אנגענומען. עס איז נישט אנצונעהמען מען זאל איינלאדען די איצטיגע אפאזיציע זי זאל איבערנעהמען די רעגירונג. דאס קען שוין הערפארשט זיין, ווייל אין דעם פאל, ווען מען זאל דער אפאזיציע איבערגעבען די מאכט, וואלט עס געהייסען אז די געשעהענישען פון מאי 1926 ווערען ליקווידירט און אזוי ווייט וועט מען נישט געהן.

עס איז דערום וואהרשיינליך אז מען וועט איבערגעבען די מיסיע צו בילדען א רעגירונג נייע פערזאנען אבער פון דעמזעלבען לאגער, פון וועלכען די פריהערע רעגירונג האט געשטאמט. ד.ה. עס וועט זיין אנ'ענדערונג פון די פערזאנען אבער נישט קיין ענדערונג פון סיסטעם. פארמעל וועט עס זיין א געזעצליכער אקט, עס וועט אלץ געשעהן לויט די פארערונגען פון דער קאנסטיטוציע. אבער וואס וועט דערפון ארויסקומען? עס איז מעגליך, אז די נייע מענשען, וועלכע וועלען נישט זיין אנגאזשירט וועלען קענען געהן א יף געוויסע תנחות און דערמיט ברעכען דעם איצטיגען, אומנאטירליכען בלאק פון דעכטס מיט לינקס. עס איז מעגליך, אז די נייע מענשען, זאל זיך, ביי א גוטען ווילען, אויך מצד די נעגנער, איינגעבען צו בילדען א נייע מעהרהייט. אבער עס איז נאר מעגליך. עס איז אבער נישט וואהרשיינליך. לויט דער ביזהעריגער ערפאהרונג, וועלען די נייע מענשען קיין קאנצעסיעס דער אפאזיציע נישט מאכען, עס וועט דערום נאר זיין געביטען די ראלען, אבער נישט געביטען דעם סיסטעם. די נייע רעגירונג וועט דערום אויך זיך טרעפען מיט דערזעלבער אפאזיציע. עס וועט זיך אנהייבען דאס זעלבע שפיל און עס וועט קומען דער צווייטער אקט. אין וועלכען עס וועלען אויפטרעטען אפשר נייע מענשען. די מאנאלאגען וועלען וואהרשיינליך זיין קירצערע אבער שארפערע. די שפאנונג וועט זיין א שטארקערע און — ווען דער פארהאנג וועט פאלען וועלען זיך ווייטער אויף דער ביהנע הערען געשרייען מען וועט ווייטער זינגען און דער צווייטער אקט וועט זיין געענדיגט.

דער צווייטער אקט וועט זיין געענדיגט. צי וועט נאך קומען א דריטער אקט? די אמאליגע קלאסישע טראגעדיעס פלעגען האבען פינף אקטען. א דראמע האט נאר פיער אקטען. א קאמעדיע בעגנוגענט זיך מיט דריי אקטען און א מאדערנער פארם האט נאר צוויי אקטען. וואס פאר א ווערק האט מען ברעת ביי אונז אויפצופיהרען? אין דער רעפאטע איז געפאלען דאס ווארט „טארנאזיצא" דאס איז א שרעקליך ווארט, וואס שמעקט מיט טראגעדיע....

דער ערשטער אקט איז ארורך מיט גרויס ערפאלג. אלע זענען צופרידען, אבער וואס וועט זיין ווייטער? אויף דער פראגע קען ליידער קיינער נאך קיין קלארע תשובה נישט געבען, און דאס איז דאס טרויעריגע אין דעם גאנצען געפעהרליכען שפיל.

ש. י. ס.

—=:8:=—

פערשיקט א קאמוניסט פון תל-אביב

ירושלים, 9 (י. ט. א. טעלעגראפיש). די אדמיניסטראטיווע מאכט האט בעשלאסען ארויסצושיקען דעם קאמוניסט יצחק חשי, א שטענדיגען איינוואוינער פון תל-אביב אויף איין יאהר קיין טבריה. חפשי האט נישט געוואלט פרייוויליג אוועקפאהרען. מ'האט איהם ארעסטירט און איינגעזעצט אין דער פעסטונג עכ"ל.

די צוקינפטיגע „יודישע רעפובליק"
מכוח דער יודישער קאלאניזאציע אין רוסלאנד

איז צוריקגעקומען פון בירא-בידזשאן א זעהר קאמפעטענטע און א באמת אונפארטייאישע קאמיסיע און האט אבגעגעבען א גינסטיגען בעריכט וועגען דאס שטיק לאנד, וואס די סאוויעט-רעגירונג גיט אב פאר יודישע קאלאניזאציע, און נישט סתם פאר קאלאניזאציע, נאר פאר א יודישער סאציאליסטישער רעפובליק.

קימט עס שוין אונז איצט נישט פאר אזוי פרעמד, נישט אזוי ווייט און נישט אזוי הרי-חושך'דיג.

דאס לאנד איז טאקע פרוכבאר, עס איז לחלוטין נישט קיין מדבר, ווי מיר האבען זיך עס פארגעשטעלט, און ווי אנדערע אינפארמירטע, האבען עס אונז פארגעשטעלט.

האלט עס ביי א דרך.

נעמט מען נאך אין בעטראכט, אז די יודען אין רוסלאנד האבען קיין אנדער ברירה נישט, אז זיי האבען אויף קיין אנדערער ישועה נישט צו האפען, אז דאס איז אפשר דאס איינציגע שטרויעלע אויף וועלכע זיי קענען זיך אנכאפען און ראטעווען זיך, איז דער ענין בירא-בידזשאן א גאנץ קאנקרעטער ענין, א גאנץ ערנסטער ענין זאגאר, ווייל די סאוויעט-רעגירונג נעמט דעם דאזיגען ענין גאנץ ערנסט.

הייסט עס — בירא-בידזשאן איז אויף דער טאג-ארדנונג.

און בעצם האבען מיר גאר נישט צו אריינמישען זיך און צו אריינזאגען אין דעם גאנצען ענין. א רעגירונג האט בעשטימט, א רעגירונג טוט און א רעגירונג נעמט אויף זיך די פעראנטווארטליכקייט.

ווי עס ווייזט אויס, ווייל נישט די סאוויעט רעגירונג, אז מיר זאלען זיין זייטיגע צושויער, זי ווייל אז מיר זאלען צולעגען א האנד צו דער קאלאניזאציע פון בירא-בידזשאן.

פערשטעה איך די סאוויעט-רעגירונג, זי האלט נאך, מסתמא, אז יודען זענען א פאלק און ווען איין טייל פון פאלק געפינט זיך אין א פערצווייפעלטער לאגע מוז דער אנדער טייל פון פאלק איהם קומען צו הילף.

אגב האט די סאוויעט-רעגירונג שוין היבשע עטליכע יאהרען גאנץ קאנקרעטע געשעפטען מיט דעם יודישען פאלק; אין די קרים-קאלאניזאציע, למשל, האט די סאוו.-רעגירונג געשלאסען אבמאכען מיט די פארשטעהער פון די בורזשואזע גרופען און רעכטע ארבייטער אין אמעריקא.

פון דעם איז געדרונגען, אז די סאוויעט-רעגירונג אנערקענט די עקזיסטענץ פון א יודישען פאלק אזוי אפען און דרייסט, אז זי שטעהט אפיציעל אין געזעלשאפטליכער פערבינדונג מיט פארשטעהער פון יודישען פאלק.

און מען דארף נישט זיין זעהר מערשפיצט צו פערשטעהן די קלאהרע אנצוהערענישען פון דער סאוויעט-רעגירונג בנוגע בירא-בידזשאן.

די אלע קאמיסיעס און די אלע בעריכטען זענען געווענדעט צום יודישען פאלק אין אמעריקא און אין אנדערע לענדער.

איז עס זעהר לאגיש און זעהר פערשטענדליך.

═════

די לעצטע ידיעות פון רוסלאנד וועגען דעם מצב פון די יודען זענען נאך וועניגער פרעהליכע, ווי די פריהערדיגע.

און צפיס איז עס טשיקאווע; איטליכעס מאל ווען די סאוויעט-רעגירונג גארטעלט זיך אונטער פאר גרויסע סאציאליסטישע מעשים ווערט דער יודישער בעפעלקערונג ערגער, ביטערער און פינסטערער.

דער נייער פינף יעהריגער פלאן, וואס דארף רוסלאנד פערוואנדלען אין אנ'אינדוסטריעל און קאמוניסטיש לאנד אין דעם קורצען טערמין פון פינף יאהר, האט ערשט געמאכט זיינע ערשטע טריט און שוין זענען דא ידיעות, אז איבער א מיליאן יודען, וועלכע האבען אזוי קיין ברויט צו זאט נישט געהאט וועלען דארפען צאהלען גאר גרויסע פרייזען פאר ברויט, פיער מאל גרעסער ווי פריהער, ווייל אלס רעשטלעך פון דער אמאליגער בורזשואזיע און אלס סתם איבעריגע מענשען איז די פראלעטארישע רעגירונג נישט מחויב צו זארגען פאר זיי.

און אין די קומענדיגע פינף יאהר פון געוואלדיגער אנשטרענגונג, פון שיטען מיליארדען רובעלס, פון קאנצענטרירען אלע קרעפטען און רעסורסען אויף דער איבערבויאונג פון אנ'אבגעשטאנענעם און פערוואהרלאזט לאנד אין א וואונדערלאנד, וועלען, מכתמא, נישט זיין קיין פעטע פינף יאהרען פאר דער יודישער בעפעלקערונג.

פון דער רעוואלוציע זענען יודען גרויס רואינירטע, און עס איז דא וועניג האפנונגען, אז די איצטיגע נייעסטע רעוואלוציע, וואס גרייט זיך אין רוסלאנד, (ווארים עס איז באמת א רעוואלוציע און א גרויסע רעוואלוציע דאס, וואס די סאוויעט-רעגירונג נעהמט איצט אונטער), וועט ברענגען יודען ישועות.

נישט די יודישע רעפובליקען, נישט אנדערע אזעלכע שיינענדיגע גליקען זוכען אונזערע הונגעריגע און צובראכענע ברידער אין רוסלאנד, ברויט צו דערהאלטען דאס ביסעלע חיות, א דאך איבער'ן קאפ און א שטיקעל זיכערען מארגען זוכען זיי.

איז איבער די קאפ פון די יעווסעקען דארף מען זיי העלפען.

אט טוט „ארט" א גרויסע הילף ארבייט איבער די קאפ פון די יעווסעקען.

אין דער גאנצער קאלאניזאציאנס-ארבייט נעהמען די יעווסעקען בכלל זעהר וועניג אנטייל; עס ווערט אויסגעטיילט עפיס פון זיך אליין פאר די יעווסעקען א שמאלע פעלד פון טעטיגקייט אין רוסלאנד; זיי וועלען אנפיהרען אנטי-רעליגיעזע קאמפאניעס, זיי וועלען מאכען יום-כפור-בעלער, זיי וועלען האבען די פראטעסט-טעטיגקייט אין זייער רשות, זיי וועלען האבען א גוט-ארגאניזירטע און געהארכזאמע חברה צו פראטעסטירען געגען אברהם רייזין, לייוויק'ן און אנדערע זיי וועלען האבען די פאר צייטונגען אין זייערע הענד, הכלל — זיי וועלען זיין די קאמוניסטישע עשרה בטלנים.

און דאס לעבען, דאס ווירקליך שאפענדיגע לעבען וועט זיך ארויסגליטשען פון זייערע הענד. זיי וועלען לייענען אלע ביכער און זוכען

(אייסער זעה 6־טע זייט).

אב. קאהאן פאלעמיזירט מיט גרשון זיבערט
יוד. סאציאליסטען אין אמעריקא וועגען די א"י-געשעהענישען

נ י ו - י א ר ק. (י.ט.א.) ווי מיר האבען שוין טעלעגראפיש מיטגעטיילט, איז די טעג פארגעקומען די יעהרליכע קאנפערענץ פון דער פעדעראציע פון די יודישע סאציאליסטען אין די פאראייניגטע שטאטען. אויף דער קאנפערענץ איז אויך ארויסגעטרעטען אלס פארשטעהער פון „בונד" אין פוילען מיט א גרויסער רעדע ה' גרשון זיבערט.

ה' זיבערט איז אין זיין רעדע ארויסגעטרעטען געגען דער „סענטימענטאלער מאסען-היסטעריע" וואס איז ענטשטאנען נאך די ארץ-ישראל-געשעהענישען און האט געווארענט די יודישע סאציאליסטען אין אמעריקא זיי זאלען זיך נישט לאזען אריינציהען אין דער „פרא-ציוניסטישער ראמאנטיק".

דער הויפט-רעדאקטאר פון „פארווערטס" אב. קאהאן האט פאלעמיזירט מיט די אויספיהרען פון ה' זיבערט און אפאלירט צו דער קאנפערענץ נישט אנצונעמען קיין רעזאלוציע געגען דעם ווערק, וואס איז געשאפען געווארען אין ארץ-ישראל.

צום סוף האט די קאנפערענץ מיט א מעהרהייט שטימען אנגענומען א רעזאלוציע, אין וועלכער עס ווערט אויסגעדריקט סימפאטיע די קרבנות פון די אונרוהען אין ארץ-ישראל. עס ווערט פראטעסטירט געגען די ארגאניזאטארען פון די פאגראמען, ווי אויך געגען די וועלכע האבען נישט געשטערט די פאגראמען, הגם זיי האבען געהאט די מעגליכקייט דאס צו טון. די קאנפערענץ האט פעסטגעשטעלט, אז דאס אויסדריקען צער צוליב די ארץ-ישראל געשעהענישען בעדייט אין קיין פאל נישט קיין ענדערונג פון דער ביז-איצטיגער געגנאסיווער שטעלונג צום ציוניזם, ווי אויך פון דער איבערצייגונג, דאס ארץ-ישראל ברענגט נישט קיין לעזונג פון דער יודישער פראגע. די נאציאנאלע עמאנציפאציע פון די יודען קומט פאר אין יעדען לאנד צוזאמען מיט דער אלגעמיינער בעפרייאונג פון די מאסען.

הגם מיר זענען געגען דעם ציוניזם — ווערט ווייטער געזאגט אין דער רעזאלוציע — אינטערעסירט אונז דער גורל פון די יודען אין ארץ-ישראל און ספעציעל דער גורל פון דער יודישער ארבייטערשאפט, וועלכער מיר ווילען קומען צו הילף צוגלייך מיט די יודישע מאסען אין אנדערע לענדער.

די קאנפערענץ האלט פאר נויטיג דורכצופיהרען אנ'אלגעמיינע בעשטייערונג פון די יודישע ארבייטער, כדי מיט די געזאמעלטע פאנדען צו שטיצען די יודישע ארבייטער-אינסטיטוציעס אין פארשידענע לענדער.

פון דארף צוריק אין שטאט
בעוועגונג צווישן דער יודישער יוגענד אין רוסלאנד

מ א ס ק ו ו א, (י.ט.א.) דער בעפולמעכטיגטער פון „קאמזעט" אין קרים ה. לאזאווסקי טיילט מיט וועגען א נייער ערשיינונג פון רעעמיגראציע אין די יודישע קאלאניעס. די לעצטע צייט — בעריכטעט דער בעפולמעכטיגטער פון „קאמזעט" — קומט מיר אויס כמעט יעדען טאג אויפצונעמען דעלעגאציעס אדער איינצעלנע יוגענדליכע, וואס קומען פון די יודישע דערפער זוכען ארבייט אין שטאט.

לאזאווסקי גיט איבער אין זיין בעריכט, אז די יוגענד, וואס וויל רעעמיגרירען אין שטאט ארייַן בעשטעהט פון אונפארטייאישע און אויך פון יונגע קאמוניסטען. א גאנץ בעדייטענדסטע טייל פון דער יוגענד אין דעם יודישען דארף לעבען איצט מיט דעם איינציגען ציל — וואס גיכער ענטלויפען פון דארף און זיך איינארדנען אין שטאט.

לאזאווסקי דריקט אויס זיין מיינונג, אז די דאזיגע מאסען-בעוועגונג פון דער יודישער יוגענד זיך אומקערען צוריק אין די שטעט, קען פערמילדערט ווערען נאר אין דעם פאל, אויב עס זאל געפיהרט ווערען א ברייטע קולטורעלע טעטיגקייט אין די יודישע דערפער און אויך אויב מ'ען וועט אויף די ווינטער-מאנאטען שאפען אין דארף עקסטרא אינדוסטריעלע ארבייט פאר דער יודישער יוגענד, כדי איהר געבען א מעגליכקייט צו פערדינען מזומנ'ע גראשען, וועלכען מען קען פון ערד-ארבייט נישט בעקומען.

די פאסטולאטען פון די סלאוואקישע יודען

פ ר א ג, (י. ט. א.) אין א געשפרעך מיט'ן פארשטעהער פון דער יודישער טעלעגראפען-אגענטור האט דער יודישער דעפוטאט אין טשעכאסלאוואקישען פארלאמענט ד"ר רייש ערקלערט, אז די פאסטולאטען, וואס ווערען איצט ארויסגערוקט דורך די סלאוואקישע יודען, זענען הויפטזעכליך פון ווירטשאפטליכער נאטור. עס האנדעלט זיך וועגען פעררעכטען די גרויסע שאדענס, וואס זענען געמאכט געווארען די יודען דורך דער אנטיסעמיטישער אדמיניסטראציע אין די פאריגע יאהרען. אויפ'ן ערשטען פלאן רוקט זיך ארויס די קאנצעסיע-פראגע און דער צוואנגס-זונטאג-רוהע.

דעפ. ד"ר רייש דריקט אויס די איבערצייגונג, דאס די יודישע בעפעלקערונג אין קארפאטען-רוסלאנד וועט מיט דער צייט פערוואנדעלט ווערען אין קערן-פונקט פון טשעכאסלאוואקישען יודענטום. די לאגע פון דער יודישער דארפישער בעפעלקערונג איז נאך אלץ זעהר שווער און זי איז אנגעוויזען אויף מלוכה'שער הילף. עס דארפען אבער דערצו צוגעצויגען ווערען די אינטערנאציאנאלע יודישע הילפס-ארגאניזאציעס.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזשער לעבען

נייער פאלקסבלאט

Zarząd Telefonów Łódzkich P.A.S.T.

podaje do wiadomości, że w kwietniu 1930 roku wyjdzie z druku

Spis Abonentów Łódzkiej Sieci Telefonów na rok 1930.

Spis będzie zawierał dział alfabetyczny i **dział podług branż i zawodów.** Dział alfabetyczny Spisu będzie redagowany przez Zarząd Telefonów o ile zatem w tym dziale PP. Abonenci pragną wprowadzić jakiekolwiek zmiany zechcą zwracać się do Zarządu Telefonów, Al. Kościuszki 12, Biuro Redakcji Katalogu, lub telefonicznie, telefon Nr. 180-08 w godzinach od 9—14 **najpóźniej do dnia 15 stycznia 1930 r.**

Dział drugi nieoficjalny będzie obejmował adresy i ogłoszenia, umieszczone według branż i zawodów. Przyjmowanie ogłoszeń do tego działu zostało powierzone wyłącznie Tow. Wyd. „Reklama Polska", reprezentacji w Łodzi, ul. Piotrkowska Nr. 101, tel. Nr. 126-89 i 181-89, dokąd PP. Abonenci zechcą zwracac się po informacje.

Zaznacza się, że w Spisie Abonentów **będą umieszczone tylko te adresy i ogłoszenia, za które należność zostanie całkowicie wpłacona do Kasy Zarządu Telefonów,** ul. Al. Kościuszki Nr. 12, najpóźniej do dnia 1 lutego 1930 roku.

דעצעמבער

זון-אויפגאנג 7.29
זון-אונטערגאנג 3 25

10
דינסטאג
ח
כסלו תר"צ

רעדוצירטער ארבייטער ערמארדעט זיין געליבטע און זיך אליין

ביידע א'ז אגוססדיגען צושטאנד אפגעפיהרט א'ז שפיטאל

(2) דער 44 יעהריגער ארבייטער טעאפיל טאסטא דרעווגאווסקא 36 האט א חוץ זיין פרוי מיט 3 קינדער אויך געהאט א געליבטע די 30 יעהריגע קריסטליכע אלמנה לעאקאדיא פאוך, וועלכע האט פארנומען א וואוינונג אויף קילינסקי 122 טאסטא האט פון זיינע פערדינסטען אלס ארבייטער אינגאנצען אויסגעהאלטען זיין געליבטע לעאקאדיא.

לעצטענס האט אבער טאסטא געארבייט 3 טעג אין דער וואך און ער איז געזוען געצוואונגען אויך צו רעדוצירען איינע פון זיינע פרויען. טאסטא איז א פנים שוין „זאט" געווען פון זיין געליבטער לעאקאדיא און האט בעשלאסען זיך צו בעפרייען פון דער לעצטער.

נעכטען פריה איז טאסטא געקומען אין דער וואוינונג פון לעאקאדיא און איהר ערקלערט, אז ער מוז מיט איהר איבעררייסען די בעציהונגען לעאקאדיא'ן וועמען יוויזט אויס איז נישט געווען צום הארצען די קינדיגונג האט איהם געמאכט א סקאנדאל און געפאדערט פון איהם 200 זלאטעס צו דעקען איהרע חובות און אויב ער איז ווייטער נישט אומשטאנד אויסצוהאלטען ביידע פרויען וועט זי זיך אריבערציהען אין זיין וואוינונג און ארויסווארפען זיין פרוי, אזוי ווי זייערע ערשטע „אונטערהאנדלונגען" האבען זיך פערענדיגט מיט גארנישט איז בעשלאסען געווארען, אז ער וועט נאכאמאל קומען צו איהר 8 אזייגער כדי דעם ענין צו ערלעדיגען.

ווען טאסטא איז געקומען אין אזייגער צו דער פאוך האט ער געזעהען, אז זי קלייבט זיך שוין אריבערצוציהען אין זיין וואוינונג.

זיין „קינדיגונג" האט פאוך אין קיין פאל נישט געוואלט אננעמען. פון גרויס אויפרעגונג האט ער געכאפט א קיכען-מעסער און אויפגעשניטען זיין געליבטער דעם בויך; פון וואס ס'איז איהר ארויס די געדערים דערזעהענדיג דאס בילד האט טאסטא מיט דעם זעלבען מעסער אויך זיך אויפגעשניטען דעם בויך און זיך ארויסגעלאזט די קישקעס, ביידע זענען געבליבען ליגען אין א קאלוזשע בלוט פערחלשט.

אין א קורצער צייט שפעטער איז אנגעקומען א שכן וועלכער האט געוואלט אריינגעהן צו דער פאוך, ווען אויף זיין קלאפען האט איהם קיינער נישט געעפענט, איז דער שכן צוגעגאנגען צו פאוכ'ס פענסטער און פארטער און וועלכען ס'האט זיך געלייכטען. פאר זיינע אויגען האט זיך פארגעשטעלט דאס שוידערליכע בילד. אויף דער ערד זענען געלעגען אין קאלוזשעס בלוט טאסטא און די פרוי פאוך ווי ביידע האבען זיך געראנגעלט מיט'ן טויט.

ס'איז אלארמירט געווארען די פאגאטאוויע אין פאליציי, אויפ'ן ארט פון געשעהעניש זענען אויך אנגעקומען דער אויספארשונגס-ריכטער יאשונאווסקי און פראקוראר סוסקי, וועלכע האבען איינטערגענומען די אויספארשונג.

ביידע קרבנות האט מען אין א גוססדיגען צושטאנד אפגעפיהרט אין שפיטאל.

אלאדזשער דיסקאנטער האט אויסגענארט ביי זיינס א בעל-חוב א פאבריק

אין אנהויב 1927 יאהר האט זיך דער לאדזשער פאבריקאנט יחזקאל רזשאלאווסקי געפינען אין אנ'אויסערגעוועהנליך שווערער מאטעריעלער לאגע, אזוי ווייט, אז ס'האט איהם אינגאנצען געפעהלט די נויטיגע מיטלען ווייטער צו פיהרען זיין פאבריק.

לויט די אנווייזונגען פון בעקאנטע סוחרים האט ער זיך דעמאלט געווענדעט צום דיסקאנטער רניאל ר. פון רודע-פאביאניץ וועגען א געוויסע קורצטערמיניגע הלוואה.

נאך לאנג-דויערנדע אונטערהאנדלונגען האט ר' רניאל ר. מסכים געווען צו ערטיילען רזשאלאווסקי'ן א גמילות חסד'ל, פון אנ'ערך א דריי טויזענד זלאטעס אבער נאר פאר א גאר הויכען, שוין רווקא נישט „גמילת-חסדיגען" פראצענט.

רזשאלאווסקי האט אויסגעשטעלט קורצטערמיניגע וועקסלען אויף א סומע פון דריי טויזענד זל. און זיי תיכף דערלאנגט ר' רניאל'ן. ר' רניאל האט זיך ראן נעמיטליך אוועקגעזעצט, גענומען א גרויסען בויגען פאפיר מיט א שפיציגער בליישטיפט אין האנד און האט אנגעהויבען געגוי אויסצורעכענען די טעג מיט די שעה'ן און מינוטען, אזוי לאנג און אזוי ברייט, אז נאכ'ן „חשבון צדק", איז פון די אויסגעשטעלטע דריי טויזענד געבליבען נישט קיין גאנצע צוויי טויזענד זלאטעס.

מיט'ן אריינגערוקטען ביסעל געלד האט זיך רזשאלאווסקי לאנג נישט געשפילט און ווען ס'האט אונטערגערוקט דער צאהלונגס-טערמין פון די אויסגעשטעלטע וועקסלען איז ער ווי געוועהנליך געצוואונגען געווען דעם חוב צו פראלאנגירען.

אויך דאס מאל האט זיך ר' רניאל אוועקגעזעצט און גענומען חשבונען און טאקע אויסגעחשבונט אז פון די פאריגע 3 איז שוין מיט מזל געווארען מיט נאך א האלבען טויזענדער א צולאג.

אויף אזא סומע האט דער ארימער רזשאלאווסקי נעבעך געמוזט אויסשטעלען פרישע וועקסלען און דערביי האט ר' רניאל פערשטעהט זיך „פערגעסען" איהם צוריקצוגעבען די אלטע.

אזעלכע פראלאנגאציעס האט ר' רניאל איינגעוויליגט צו מאכען איינגע מאל ביז רזשאלאווסקי האט זיך אין איין העלען טאג ארומגעזעהען, אז אויפן חשבון פון די ערשטע פאקטיש געבארגטע 2 טויזענד זלאטעס האבען זיך שוין אנגעזאמעלט אין ר' רניאלס הענט פארטפעל וועקסלען אויף א סומע פון איבער 17 טויזענד זלאטעס.

אויפ'ן חשבון פון די דערמאהנטע 17 טויזענד האט רזשאלאווסקי אין משך פון דער צייט אפגעצאהלט גאנצע צעהן טויזענד זלאטעס, נאר ר' רניאל האט איהם אלעמאל „פערגעסען" צוריקצוגעבען די בעצאהלטע וועקסלען.

ווען רזשאלאווסקי האט אנגעהויבען ענערגיש צוריקצופאדערן וועגיגסטענס די שוין בעצאהלטע וועקסלען, האט ר' רניאל פערגלאצט זיינע אויגען און... געשיקט צו רזשאלאווסקי'ן אין פאבריק אויף סאסנאווע גאס דעם קאמארניק אפשרייבען אויפ'ן חשבון פון „17 טויזענד זלאטיגען חוב" דעם גאנצען פאבריק-אינווענטאר.

רזשאלאווסקי האט נישט גערוהט, מענשען האבען געפרובט זיך אריינמישען בכדי נישט צו דערלאזען צו אזא הימעלשרייענדע עוולה מען האט גערופען ר' רניאל'ן צו א דין-תורה, נאר עס איז גארנישט דערפון ארויסגעקומען.

זעהענדיג, אז אויף ר' רניאל'ס געוויסען און יושר האט מען נישט וואס צו האפען, האט רזשאלאווסקי זיך געווענדען וועגען אנ'אינטערווענץ צו בעריהמטע פיגסט-העלדען.

די חברה האבען ר' רניאל גענומען באלד אין דער ארבייט אריין, גוט אויסמאכאושירט דאס בינטעל פערפראצענטע ביינער און ר' רניאל האט ענדליך מסכים געווען זיך צו פערלאזען אויף מענשען

מענשען האבען טאקע אויסגעגלייכט דעם סכסוך בזה אופן, אז קודם-כל דארף רזשאלאווסקין צוריקגעגעבען ווערען די שוין בעצאהלטע 10 טויזענד זל. וועקסלען.

וואס שייך די איבריגע 7,500 זל. טרעט צו ר' רניאל אלס גלייכער שותף צו רזשאלאווסקי'ס פאבריק און ער איז מחויב אויסצוצאהלען יעדע וואך רזשאלאווסקי'ן 100 זל. אויף פרנסה. די רעשט פון ריוח געהט אויפ'ן חשבון פון פערלעגענעם חוב.

קיין ברירה האט רזשאלאווסקי געמוזט מסכים זיין אויף דעם פסק דין און וועגען דעם האבען ביידע צדדים אונטערגעשריבען א געהעריגען אבמאך.

אין א קורצע צייט ארום רופט פלוצלינג ר' רניאל זיין שותף אוועק אין א זייט און הויבט אן פאר איהם אוועקצולעגען אזא טענה, היות ער רזשאלאווסקי האט אין דער שטאט ארומגעהען א פאר וועקסלען און זיי אויסצוקויפען וועט ער נישט זיין ביכולת, וועלען דאך די וועקסעל-בעזיצער צו טרעטען צו דער פאבריק, אזוי ארום וועט דאך זיין „פראצא" ווערען אין געפאהר. לכן זאל רזשאלאווסקי איהם תיכף אפשרייבען די גאנצע פאבריק, אז ער וועט אפיציעל פיגורירען אלס בעל-בית פון דער פאבריק, וועט דאך קיין שום קרעדיטאר זיך נישט וואגען צו קומען מאנען חובות און צו מאכען ואיענטשעס.

רזשאלאווסקי האט זיך געלאזט איבערערען און איז מיט ר' רניאל'ן אוועק צום רעיענט קאהל שייסען אזא כלומרשט פיקטיווען פערקויף-אקט.

אז ר' רניאל האט גאר בעקומען דעם רעיענטאלנע אקט אין דער האנט אריין, האט ער מאמענטאל „פערגעסען" אין אפגערעדטען בערינג, אז באלד דערנאך וועט ער אונטערשרייבען א פריוואטען שותפות-אבמאך. מעשה איינציגער בעל הבית האט ר' רניאל זיך גענומען ענערגיש מאכען ארדנונג אין „זיין פאבריק".

קודם כל האט ער, נישט ווינענמאכענדי נזיך פאר רזשאלאווסקי'ן. געריגנגען אויף זיין אייגענעם נאמען אנ'אנדערען פאבריקס-לאקאל אויף 11. ליסטאפאר 192 און דארטהין איבערגעפיהרט די גאנצע פאבריק-איינריכטונג. טרייבענדיג ווייטער די אונטערנעהמונג אויף אייגענע אחריות און ריזיקא.

נישט געקוקט אויף דעם אומשטאנד, וואס לויט'ן אויסגלייך האט ר' רניאל זיך שוין לאנג אפגענומען די געפאדערטע סומע, פאלט איהם גאר נישט איין פון דער פאבריק אפצוטרעטען.

פערקעהרט ר' רניאל האט גאר בעזייטיקט פון דער פאבריק רזשאלאווסקי'ן און דוקא אויף א גאנץ איינפאכען אופן: ער האט שטרענג בעפוילען דעם סטרוזש, אז ער זאל רזשאלאווסקין מעהר נישט לאזען די שוועל פון דער פאבריק איבערטרעטען.

רזשאלאווסקי האט דאס מאל שוין אויסגעפרובט אלע מיטלען: געשיקט מענשען, גערופען איהם איינגע מאל צו א דין תורה א. א. וו. און זעהענדיג. אז קיין שום זאך ווירקט נישט אויף ר' רניאל, האט ער איבערגעגעבען דעם גאנצען ענין דער פראקוראטור ביים היגען קרייז-געריכט, וועלכע האט פעראורדענט אונטערצונעמען א גענויע אויספארשונג.

קאנטראל-פערזאמלונגען פון יאהרגאנג 1889 און 1902

היינט דארפען זיך צושטעלען

אין פ.ק.או. I (נאוואטארגאווא 18) שערעגאוועס פון רעזערווע און לאנד-שטורם מיט און אהן געוועהר (קאטעגאריע A C1 C2 און D) וואס זענען געבוירען געווארען אין 1889, וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פון 2. 3. 5. 8. 9. און 11. פאליציי-קאמיסאריאטען און זייערע פאמיליען-נעמען הויבען זיך אן אויף

T U Z

מארגען — W

אין פ.ק.או. לאדז II (נייע ציגעל-גאס 51) היינט, די געבוירענע אין 1902 י., וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 13-טען פאליציי-קאמיסאריאט און זייערע פאמיליען-נעמען הויבען זיך אן מיט אלע בוכשטאבען

מארגען — 14-טער קאמיסאריאט — אלע בוכשטאבען.

נייע שול-בנינים

שולע אויפ'ן נאמען פון מאריא קאנאפניצקא

(מ) אונטער'ן פארזיץ פון וויצע-פרעזידענט וויעלינסקי איז אויף דער מאגיסטראט-זיצונג בעהאנדעלט געווארען די פראגע וועגען בויען א שול-בנין אויף ראקיצינער 41. די בוי-אפטיילונג זעהט פאראויס אין בוי-בודזשעט אויפ'ן יאהר 1930–31 א סומע פון 464,700 זל. אויף צו בויען דעם דאזיגען שול-בנין.

דעם ערשטען פריז אויפ'ן קאנקורס צו בויען דעם בנין האבען בעקומען די אינזשיניערען-ארכיטעקטארען שיעניצקי און גאוראנסקי.

זיי וועלען אויך בעקומען דעם אויפטראג דעם בוי אויסצופיהרען.

* * *

(מ) די ניי-געבויטע שולע אויף לענטשיצקא 11–13 איז אויפ'ן פעדאגאגישען-ראט בעשלאסען געווארען אנצורופען אויפ'ן נאמען פון מאריא קאנאפניצקא.

אויף די שפורען פון די זגערזשער קאסע-ברעכער

(–) ווי מיר האבען שוין מיטגעטיילט האט די ווארשאווער פאליציי אויף דער בירזשע פערהאלטען א יונגענמאן, וועלכער האט געוואלט זעהר ביליג פערקויפען אקציעס פון דער פירמע בארסט. די אקציעס, ווי עס האט זיך ארויסגעוויזען, שטאמען פון דער גנבה אין דער זגערזשער אינדוסטריעלער באנק, וואו די קאסע-אויפברעכער האבען ארויסגע'גנב'עט 40.000 זל. און פערשידענע ווערט פאפירען.

דער ארעסטירטער יונגערמאן האט ערקלערט, אז ער האט די אקציעס געקויפט ביי א געוויסער קאזשמירא באגדאנסקא — א אינהאבערין פון א גנבים-מלינה מען האט די באגדאנסקא ארעסטירט. די פאליציי געפינט זיך שוין אויף די שפורען פון די קאסע-אויפברעכער.

אונטער'ן צייכען פון הערשענדען קריזיס

(2) וועגען דער שווערער לאגע אין דער אינדוסטריע זאגט עדות דער פאקט, אז די וואך פון חנא וועלען אלע פאבריקען זיין געשלאסען. איינגע פאבריקאנטען ווילען פערלענגערען די וואך אויף 11 טעג, דאס הייסט אז די פאבריקען וועלען אנהויבען ארבייטען ערשט נאך ניי-יאהר.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) פאוולאווסקי (פיעטריקאווער 307), ס. האמבורגער (גלובנא 50), גלוכאווסקי (נארוטאוויטשא 4, סיטקעוויטש (קאפערניקא 26), כארעמזא (פאמארסקא 10), א. פאטאש (פלאץ קאשטשעלני 10).

פערשארפטער קאנפליקט
צווישען די יודישע בעקער-בעזיצער און בעקער-ארבייטער

א גטערן פארזיץ פון סטארשי ה׳ מ. פאז־נאנסקי איז זונטאג אפגעהאלטען געווארען א קאנפערענץ פון יודישען בעקער-צעך און׳אויסערגעוועהנליכע פער־זאמלונג, געווידמעט דער געשאפענער לאגע צוליב די נייע פאדערונגען פון די בעקער־ארבייטער, וועל־כע ווילען מעהר נישט ארבייטען אויף אקארד צוליב דעם רוערט אין א סך בעקערייען א שטרייק די בע־קער־בעזיצער האבען געקינדיגט די ארבייטער אויף 14 טעג.

די פערזאמעלטע בעקערייי־איינגענטימער האבען בעשלאסען אויסצוקלייבען פון צווישען זיך די גרעסערע, בעקוועמערע לאקאלען און אין גרופען, צו 4—5 בעקערס, ארבייטען אין איין לאקאל, אויף אזא אופן וועלען די בעקערייי־איינגענטימער אליין אויספיהרען אלע ארבייטען.

די פערוואלטונג פון בעקער־צעך איז אויפגע־פאדערט געווארען אין משך פון דער לויפענדער וואך אונטערצונעמען שריט דעם בעשלוס צו רעא־ליזירען.

אזוי ארום קען געמאלט זיין, אז אין לאדז וועלען אונגעפער עקזיסטירען נישט מעהר ווי לערך 40 יודישע גרויסע בעקערייען.

די אנוועזענדע האבען אויך אקצעפטירט דעם בעשלוס פון פרעזידיום זיך אנצושליסען אין יו־דישען צענטראל־פערבאנד פון דער לאדזער וואו־וואודזטווע.

נאך אנדערטהאלב יאהר דערקאנט
די פרוי איהר געשטארבענעם מאז

אין יולי 1928 איז אין לאדז אין מיטען גאס אוועקגעפאלען א יוד, וואס זיין נאמען איז נישט געווען בעקאנט.

מען האט איהם אפגעפיהרט אין ראדא־גאשטשער שפיטאל, וואו ער איז געשטארבען.

„חסד של אמת" האט זיך פערנומען מיט׳ן ברענגען דעם ראוגען יוד צו קבר ישראל, און פאר דער לויה האט מען איהם פאטאגראפירט אויפ׳ן טוי־טען-בעט.

געשטארבען — בעגראבען און — ברוך דיין אמת...

דער „חסד של אמת" האט אפילו געפרובט דערגעהען, צי האט נישט דער געשטארבענער יוד קיין קרובים אין לאדז. אבער צו קיין שום רעזול־טאטען האט דאס זוכען נישט געבראכט.

ערשט נעכטען האט זיך אין „חסד של אמת" געמאלדען א פרוי, וועלכע האט בעטראכט די פא־טאגראפיע פונ׳ם פערשטארבענעם, און דערקענט אין איהם איהר מאן, וואלף גרינשפאנען, מיט וועל־כען זי האט א צייט לאנג געוואוינט אין בעלגיען.

לויט דער פרוי׳ס ווערטער איז דער מאן איהרער מיט צוויי יאהר צוריק פערשוואונדען גע־ווארען פון דער היים, און זי האט נישט געוואוסט וואו ער איז.

אי, פרעגט זיך דאך א קשיא, ווי אזוי האט זי זיך דערוואוסט, אז דער מאן איהרער איז טויט?

איז דער תירוץ — די רייכע קרובים איהר מאנ׳ס, וואס וואוינען אין לאדז, האבען איהר יועגען דעם מודיע געווען.

ברוטאלער אנפאל אויף א יוד. שאכער
צושלאגען, בערויבט און ארייגעווארפען אין א ליידיגען קעלער

(—) דאס זוכען פרנסה האט פערווארפען דעם שאכער י. בערנאווסקי (זאוישא 13) אויש לעבען „מאניע"־וואלד. דארט האט ער בעגעגענט 3 קריס־טען, וועלכע האבען איהם פארגעלעגט קויפען אלט־אייזען. דער יוד איז מיטגעגאנגען מיט די קריסטען א שטיקעל וועג. נאכדעם איז איהם עפעס געווארען אויפאלענד די אויפיהרונג פון ניינט באלייטער, און ער האט זיך אפגעזאגט ווייטער צו געהן. די קריסטען זענען אבער געווען שטארקער: זיי האבען דעם יודען מיטגעשלעפט ביז צו עפעס א לעדיג הייזעל, דארט האבען זיי איהם שטארק צושלאגען, אוועקגענומען ביי איהם דאס ביסעל מזומן, אנ׳ערך 100 זל. וואס ער האט געהאט ביי זיך אויך איינינגע אלטע זאכען וואס ער האט שוין געהאט פריהער איינ־געקויפט, נאכדעם האבען זיי איהם אראפגעשלעפט אין א קעלער און דארטען איבערגעלאזען איהם אין א האלב־בעוואוסטלאזען צושטאנד. די רוצחים האבען זיך, ווערט אויס, איבערגעלעגט, אז דער קעלער איז נישט קיין זיכער ארט פאר׳ן יודען; האבען זיי זיך צוריקגעקעהרט און איהם פונ׳ם קעלער ארויסגעשלעפט און ארויסגעווארפען אויף דער גאס.

א פערהאלשטן האט איהם אויפ׳ן וועג געפונען א פאליציאנט. דער פאליציאנט האט פון די פער־וועגליכע דאקומענטען זיך דערוויסט ווער ער איז און וואו ער וואוינט, און נישט טרעפענדיג די פרוי אין דער היים איהם איבערגעלאזט אונטער דער אויפזיכט פון שכנים.

ערשט ווען מען האט דעם יוד דערמינטערט האט ער דערצעהלט וועגען דער גאנצער פאסירונג.

אויף וועקסלען מוז די אונטערשריפט זיין דייטליך

(2) עס מאכט זיך אפט, אז די אונטערשריפטען אויף די וועקסלען זענען אזוי אונדייטליך, אז מען קאן זיי נישט אדורכלעזען.

די בענק נעהמען פרינציפיעל נישט אן צו דיסקאנטא אזעלכע וועקסלען, אויב עס שטעהט נישט דערביי קיין שטעמפעל, וואו דער אונטער־שריפט איז נישט בולט; פריוואט־דיסקאנטערען נעהמען אויך נישט גערן אן א וועקסעל אויף וועלכען מען קען נישט אדורכלעזען די אונטערשריפט, אין צוזאמענהאנג דערמיט זאל ארויס א פעראָרדנונג וועגען וועקסעל־אויסגאבע, וואו עס זאל אונבעדינגט פערלאנגט ווערען לעבען דעם נישט־בולטן אונטער־שריפט אויפ׳ן וועקסעל א שטעמפעל מיט׳ן גענויען נאמען, פאמיליען־נאמען און אדרעס, וואו דער אונטערגעשריבענער וואוינט.

„לינת הצדק" איז געפאהר!

„לינת הצדק", דער שטאלץ פון די לאדזער יודישע אינסטיטוציעס. דאס ווערק און אנדענק פון זיין גרויסען גרינדער הרב ר׳ אלי׳ חיים מייזעל זצ"ל איז אין סכנה!

וועלכער לאדזער יוד האט נישט געהערט פון „לינת-הצדק"? וועמען האט די דאזיגע נויטיגע אינסטיטוציע אין פערלויף פון איהר רוהמרייכער 30 יעהריגער טעטיגקייט נישט דערלאנגט קיין הילף אין דער צייט פון נויט?

פונ׳ם רייכען סוחר און פאבריקאנט ביז׳ן איימסטען שאכער, וועבער און טרעגער אויף באלוט, אלע האבען אין פאל פון אנ׳אומגליק, פון פלוצלינגער ערקראנקונג געריפען און בעקומען הילף פון „לינת הצדק".

איז דא אין לאדז נאך אנ׳אינסטיטוציע, וואס זאל זיין אזוי פאפולער ווי דער „לינת הצדק"? פרעגט דעם ערשטען בעסטען אפילו קריסטליכען איינוואוינער פון לאדז, וואס איז אזוינס „לינת הצדק"? וועט ער אייך ענטפערען: „סא זנאנע זשיראווסקיע פאגאטאוויע".

נישט איינמאל האט די אינסטיטוציע זיי ער־טיילט הילף, ווייל דער גייסט פון איהר גרויסען גרינדער וואס האט „מפני דרכי שלום" נישט גע־מאכט קיין אונטערשיד אין העלפען א יוד אדער א קריסט, בעלעבט עד היום דעם „לינת הצדק" און כל דכפין צום „לינת הצדק".

איצט געפינט זיך „לינת הצדק" אין געפאהר. דער שווערער קריזיס האט בערויבט דעם „לינת הצדק" פון זיינע שטענדיגע מיטלען, ס׳איז דערגאנגען דערצו, אז די דאקטוירים, וואס האבען יאהרען לאנג געדינט פריי דעם „לינת הצדק", זענען מעהר נישט אימשטאנד ווייטער צו ארבייטען ביי אזעלכע בע־דינגונגען, און דער „לינת הצדק" מוז איצט אר־בייטען מיט פעלדשערס אנשטאט מיט דאקטוירים.

צום לויב פון די פעלדשערס מוז געזאגט ווע־רען, אז זיי ערפילען זייער ארבייט בשלמות, צי קען דען אבער א פעלדשער פערבייטען א דאק־טאר? די אויפגאבען פון „לינת הצדק" זענען זעהר קאמפליצירטע און אחריות׳פולע. עס זענען נויטיג די בעסטע קוואליפיצירטע דאקטוירים-מאכמענער, און „לינת הצדק" האט טאקע שטענדיג פערשטא־נען צו צוציהען די בעקאנטסטע לאדזער דאקטוי־רים, איצט איז דאס שוין אוממעגליך צו טון. די פערוואלטונג פון „לינת הצדק" האט אין די לעצ־טע 2 יאהר געמאכט גיגאנטישע אנשטרענגונגען, האט פערשאפט דעם „לינת הצדק" שטליכע אוי־טאמאבילען פאר דער נאכט-פאגאטאוויע, און אזוי ארום מעגליך געמאכט צו דערלאנגען די הילף די נויט בעדערפטיגע גיכער און ראציאנעלער. די פערוואלטונג האט אויסגעבוים א פיזיש-טעראפי־שען קאבינעט און האט זיך געגרייט אויסצובויען דעם לאבאראטאריום לויט די מאדערנסטע כללים. צוליב דעם קריזיס זענען אלע גוטע פלענער אפ־געשטעלט געווארען אין א זייט.

צי וועט דאס יודישע לאדז קענען צוקוקען ווי עס געהט אונטער זיין שטאלץ, דער „לינת הצדק"?

מיר ווילען גלויבען, אז דאס וועט נישט גע־שעהן. די פאפולאריטעט פון „לינת הצדק" וועט ארום איהם מאביליזירען אלע זיינע פריינד און דאס גאנצע יודישע לאדז וועט דערפילען זיין חוב צו דערהאלטען די דאזיגע רוהמרייכע יודיש-גע־זעלשאפטליכע פאזיציע.

מיט דרך ארץ
(—) יעקב שטערן
פרעזעס פון דער פאגאטאוויע-קאמיסיע
ביי „לינת הצדק".

1-טער קלאנג-פילם-טעאטער אין לאדז **SPLENDID** נארוטאוויטש 20. היינט און פאלג. טעג!

גרויסער קלאנג-פילם, וועלכער האט בעגייסטערט די גאנצע וועלט

זינגענדער ליץ

דראמע פון אקלאון, וועלכער מוז ווילען דאס פובל, בעת זיין הארץ פלאצט איהם.

„זינגענדער ליץ" איז געווען דער קלאנג-פילם, וואס ווערט זייט 3 חדשים צייט דעמאנסטרירט מיט׳ן גרעסטען ערפאלג אין ווארשא, אין „ספלענדיד".

„זינגענדער ליץ" איז דער גרעסטער קלאנג-פילם, וואו די הויפט-ראלע שפילט דער בעקאנטער וועלט קינסטלער **AL JOLSON**

„SONNY BOY"

אויסערדעם: דער בעקאנטער איטאליענישער טענאר **Benjamino GIGLI** אין דער בעריהמטער אפערע CAVALERIA RUSTICANA

דער פילם ווערט אילוסטרירט אויף די אפאראטען פון וועלט-בעריהמטער פירמע Western Electric Company

אנהויב פון די טעאנסען: 5⁴⁵, 7⁴⁵ און 10 אוו.

די קאסע איז טעטיג פון 12—2 און פון 4 א זייגער נאכמ.

געגענזייטיגע הילף-קאסע ביי „חסד של אמת"

אונטערן פארזיץ פון דאוער פליוואצקי איז אין „חסד של אמת" פארגעקומען א פערזאמלונג.

פרעזעס פליוואצקי האט רעפערירט די פראגע וועגען שאפען א געגענזייטיגע הילפס-קאסע פאר די מיטגלידער פון „חסד של אמת". ער ווייזט אן, אז די איצטיגע שווערע צייט מיידט אוים זעלטען וועמען. אויך די 2000 מיטגלידער פון „חסד של אמת" ווערען דורכ׳ן קריזיס אויסגעשטעלט צו גאנץ ביטערע נסיונות. „חסד של אמת", וואס איהר הויפט אויפגאבע איז צו זארגען פאר געשטארבענע, מוז אין דער געפעהרליכער צייט אויך זארגען פאר די לעבעדיגע — דורך שאפען אנ׳אינסטיטוציע, וועלכע זאל, אין פאל פון טויט פון א פעראיינס-מיטגליד אויסצאהלען דער פרוי פון פערשטארבענעם 10,000 זל. די מיטלען פאר דער קאסע זאלען געשאפען ווערען אויף אזא אופן, אז יעדער פון די 2000 מיטגלידער, וואס וועט זיך איינשרייבען אין דער „הילפס־קאסע", זאל איינצאהלען איינשרייב-געלד פון 1 ביז 50 זל. און 10 זל. פאר דער דעקלאראציע. פון דעם געלד ,זאל צונויפגעשטעלט ווערען דער רעזערוו־קאפיטאל פון דער „קאסע". א חוץ דעם מוז יעדער פון די 2000 מיטגלידער אין פאל פון עמיצענ׳ס טויט, דארפען איינצאהלען צו 5 זל. פון די דאזיגע פינפער זלאטעס וועט צוזאמענגע־שטעלט ווערען א סומע פון 2000 זל., פון וועלכע עס וועלען קאנען אויסגעצאהלט ווערען 2 „פער־זיכערונגס-פרעמיעס" אלמנות פון פערשטארבענע מיטגלידער.

איבער דער פראגע ענטוויקעלט זיך א לענגערע דיסקוסיע, דאס רוב רעדנער זאגט זיך ארוים דער־פאר, אז אין דער געגענזייטיגער הילפס־קאסע זאלען אויך קאנען אסעקורירט ווערען די פרויען פון די מיטגלידער. היות די סטאטוטען פון „חסד של אמת" ערלויבען נישט אריינצונעמען אין דער געזעלשאפט נשים, איז דער פראיעקט אפגעווארפען געווארען.

לסוף ווערט בעשלאסען צו שאפען די געגענ־זייטיגע הילף־קאסע פאר אלמנות פון מיטגלידער. אויפ׳ן ארט האבען זיך פיל פערזאנען רעקלארירט אלס מיטגלידער.

טעלעגראמען
קאנפערענץ אין בילדונגס-מיניסטעריום
וועגען מתים פאר די אוניווערזיטעטען

ווארשא, 9 (טעלעפאניש פון אונזער קא־רעספאנדענט). היינט איז אין בילדונגס מיניסטער־יום פארגעקומען א קאנפערענץ פון די אוניווער־זיטעט-פארשטעהער מיט די פארשטעהער פון די יודישע קהלות וועגען רעגולירען די פראגע פון יודישע מתים פאר די אוניווערזיטעטען. די קאנ־פערענץ האט געעפענט דער דירעקטאר פון דע־פארטאמענט פון בילדונגס-מיניסטעריום סוכאדאל־סקי. אין דער דיסקוסיע האבען זיך בעטייליגט פראפ. לאט (ווארשא). פראפ. קאסטאנעצקי (קראקא) און די פערטרעטער פון ווילנער און לעמבערגער אוניווערזיטעטען. מצד די יודישע קהלות האבען זיך בעטייליגט ד"ר וויגאדוקי און ד"ר שאבאד (ווילנא), לאנדא (קראקא), פראפ. שאר און דעפ. פארבשטיין (ווארשא).

דעפ. וויגאדוקי האט אנגעוויזען, אז ביי אלע רעליגיעזע גרופען עקזיסטירט א געוויסער סענטי־מענט פאר טויטע און אויפ׳ן רעליגיעזן וועג קען די פראגע נישט געלעזט ווערען. ער האלט, אז זי קען אבער געלעזט ווערען אויף אנ׳אדמיניסטרא־טיווען אופן. אויב נאך א קערפער פון א פער־שטארבענעם מעלדען זיך נישט זיינע קרובים אין פערלויף פון 48 שעה ווערט דער קערפער ארויס־געגעבען פאר׳ן פראזעקטאריום.

צום סוף פון דער קאנפערענץ האט דעפאר־טאמענט-דירעקטאר סוכאדאלסקי פעסטגעשטעלט, אז אין דער יודישער געזעלשאפט איז פארגעקומען א רוק פאראויס אין דער דאזיגער פראגע און אזוי ארום וועט מען קענען דערגרייכען א פער־שטענדיגונג, וועלכע וועט זיך אויסדריקען אין א פעראָרדנונג וועגען ברענגען די מתים צו קבורה. וועגען דער פראגע וועלען נאך צוזאמענגערופען ווערען איינינגע קאנפערענצען

כעמיש-באקטעריאלאגישע לאבאראטאריע
מאגיסטער נ. שאץ
פעטריקאווער 37, 2. שט., פראנט.
אנאליזען פון קאל, אורין, לייכען א. א. וו.
אורין-אנאליז - 4 זל.

מענשען זענען בטבע געזונד

איך הויב אָן צו גלויבען, רבותי, אַז ווען עס האָלטען נישט געווען קיין דאָקטוירים אויף דער וועלט, וואָלטען נישט געווען קיין קראַנקהייטען.

מענשען זענען בטבע געזונד ווי גוים, נאָר די דאָקטוירים מאַכען זיי פאַר קריפּעלס.

די ראיה האָט איהר ערשטענס פון מיר אַליין.

מיט אַ יאָהר צוואַנציג צוריק האָב איך קיין דאָקטוירים נישט גענוצט, בין איך טאַקי געווען פריש און געזונד און שטאַרק ווי אייזען. נישט געוואוסט פון קיין „מיחוש'ען", פון קיין מחלה.

היינט אָבער, אַז איך דאָקטאָר זיך בין איך, לא עליכם, אויף צרות, שוין ווייט נישט ווי געזונט. זיי האָבען מיך, משמעות צורעכט געמאַכט.

און צווייטענס האָט איהר די ראיה פון די גאַנץ גרויסע קבצנים. זיי נוצען נישט קיין דאָקטוירים, ווייל זיי האָבען נישט מיט וואָס זיך צו דאָקטאָרען. דעריבער זענען זיי טאַקי געזונד. די מאָגענס אַרבייטען פיין, אַפּעטיט איז דאָ נישקשה, זאָל נאָר אַזוי זיין וואָס צו עסען.

און אויב עס געפינט זיך צווישען זיי אויך אַ קליינער פּראָצענט קראַנקע איז דאָס בלויז דערפאַר וואָס זיי עסען אַ קרענק...

אגב מוזט איהר נישט פערגעסען, אַז עס זענען פאַראַן אומזיסטע פלעצער און שפּיטאָלען און זיי גיבען אויך די קבצנים אַ געלעגענהייט צו קרענקען...

און נאָך אַ ראיה האָב איך פון מיינעם אַ בעקאַנטען. ביז מיט אַ יאָהר צוריק האָט ער געהאַנדעלט און איז שטענדיג געווען זעהר שטאַרק פערנומען, האָט קיין מינוט צייט נישט געהאַט צו געהן צו אַ דאָקטאָר, איז ער טאַקי געווען שטאַרק ווי אַ מויער און געזונד ווי עוג מלך הבשן.

אָבער אַז ער האָט באַנקראָטירט, אַז ער האָט אויפגעגעבען זיינע געשעפטען און האָט אָנגעהויבען עסען קעסט פון זיינע אָפּגעשפּאָרטע מזומנים, האָט ער זיך דערמאָנט, אַז עס איז דאָ אַזאַ זאַך ווי דאָקטוירים און ער האָט אָנגעהויבען זיי אָפּשטאַטען וויזיטען.

אַז ער איז געקומען צום ערשטען דאָקטאָר האָט ער נישט אָנגעהויבען צו וויסען וואָס מיט איהם איז און אויף וואָס ער האָט זיך אייגענטליך צו בעקלאָגען.

אי, וועט איהר דאָך פרעגען: צי וואָס איז ער גאָר איינגאַנצען געגאַנגען זיך קורירען אויב ער האָט קיין זאַך נישט געפיהלט.

איז דער תירוץ, אַז ער האָט געלייענט אין אַ דאָקטאָר-בוך, אַז נישט פיהלען קיין זאַך איז אָפּט-

(פעליעטאָן)

מאָל דער ערגסטער סימן, דאָס ווייזט, אַז דער מענש איז אַ מסוכנ'דיגער חולה, אַז ער ווייס נישט אויף וואָסערע וועלט ער איז. זיינע אַלע גלידער זענען אַזוי שטאַרק פערגליווערט און פּאַראַליזירט, אַז זיי פיהלען שוין גישט קיין שמערצען...

און דער ערשטער דאָקטאָר, צו וועלכען ער איז געקומען האָט טאַקי געהאַלטען פון דער דאָזיגער טעאָריע.

ער האָט איהם אויסגעהאָרכט דאָס האַרץ און געפרעגט אויב ער האָט שטאַרקע האַרץ-קלאַפּעניש ווען ער לויפט גאַנץ שנעל. און אַז מיין בעקאַנטער האָט איהם געזאָגט, אַז ער קען אָפּלויפען העכער פערצען מייל נאָכאַנאַנד נישט פיהלענדיג צומאָל, אַז ער האָט אַ האַרץ, האָט דער דאָקטאָר געמאַכט אַ טרויעריגע מינע און האָט געזאָגט: — „יאָ, מיין פריינד, איך האָב מורא, אַז עס איז זעהר פּאָסקודנע, אַז אַ האַרץ קלאַפּט נישט, אַז מען פיהלט, אַז מען האָט אַ האַרץ"...

נאָכהער האָט זיך דער דאָקטאָר גענומען צו זיין מאָגען.

האָט איהר אַמאָל קראַמפּען? — האָט ער איהם געפרעגט.

ניין! — האָט אונזער פּאַציענט געענטפערט — הלואי ווייטער, איך ווייס גאָר נישט, אַז איך האָב אַ מאָגען.

פיהלט איהר אַמאָל נאָכ'ן עסען ביטער אָדער זויער אין מויל?

— גראָד נישט, איך פיהל גאָרנישט, אַז איך האָב אַ מויל אויסער ווען מיר קומט אויס זיך צו פערהערען מיט מיין ווייב...

— האָט איהר אַפּעטיט צום עסען?

אַלץ הייסט אַפּעטיט! ווען איך זאָל אויף יענעם עולם האָבען מיין איצטיגען אַפּעטיט וואָלטען די צדיקים אין גן עדן מיך פערשטיינערט, ווייל איך וואָלט איינגעשלונגען דעם גאַנצען לויתן מיט'ן שור הבר צוזאַמען.

— אויב אַזוי, מיין טייערער, איז עס מיט אייער מאָגען נישט היימלעך! ער איז דורך און דורך צולעכצט, דעריבער קענט איהר ווי אַ לעכערדיגען זאַק קיינמאָל נישט אָנשטאָפּען...

בקיצור, דער דאָקטאָר האָט מיין בעקאַנטען אַוועקגעשיקט אָנגעלאָדען מיט אַהיבשען פּאַק מעדיצין. ער האָט איהם געגעבען צווייערליי פּילען צו שלינגען און צעהנערליי טראָפּענס צו זופּען.

און די דאָזיגע רעצעפּטען האָבען וואונדערבאַר געווירקט. ער האָט באַלד דערפיהלט, אַז ער האָט אַ מאָגען, אַ האַרץ, אַ קאָפּ, צוויי אויגען, צוויי הענד, צוויי פיס, אַז ער איז, מיט איין וואָרט, אַ לעבעדיגער מענש. יעדעס גליד האָט איהם אַלע ווײלע אָפּגעגעבען אַ גרוס פון זיך און האָט דעמאָנסטרירט זיין עקזיסטענץ אויף פערשידענע אופנים.

און אין לויף פון איניגע טעג איז מיין בעקאַנטער אויסגעלאָפען אפשר צו הונדערט ספּעציאַליסטען און יעדער איינער האָט אין איהם ענטדעקט אַ נייע מחלה.

איצט איז ער אַ בעל מטופל מיט היבשע עטליכע צעהנדליג חולאת'ען און ער האָט קיין כח נישט צו שטעהן אויף זיינע פיס און קען נישט זיצען, נישט ליגען, נישט שלאָפען, נישט אויף-זיין-קורץ, ער איז לא עליכם, אַ צובראָכענער שאַרבען.

אַז אַ דאָקטאָר איז אַ לוקסוס, וואָס די מאָדערנע ציוויליזאַציע האָט ערפונדען און אַז מען וואָלט אָהן דעם ווי אָהן פיל אַנדערע לוקסוס'ען בעסער אָפּ געווען, האָב איך אַ בעווייז פון מיין אַלט היימיש שטעטל.

דאָרט איז קיינמאָל אַ דאָקטאָר אויף אַ רפואה נישט בעווען, און איך וואָלט אייך אויף אַ טשיקאַוועס גענומען צו זעה ווי יודען און יודענעס האָבען זיך דאָרט פערגינען אַוועקצולעבען ביז אַכציג, ביז נײַנציג און אויך זאָגאָר ביז הונדערט יאָהר און האָבען געהאַט אַלע זייערע חושים און אַלע האָר אויפ'ן קאָפּ.

אין דעם היינטיגען דור אָבער וואָס שטעלט אַ טריט נישט אָהן אַ דאָקטאָר מעגט איהר זוכען מיט ליכט אַזעלכע זקנים און איהר וועט נישט געפינען.

טאָמער בעגעגענט איהר יאָ אַמאָל אַ זקן וואָס האָט שוין איבערגעשפּרייזט דעם שוועל פון זיבעציג און האַלט שוין נאָהענט צו „גבורות", צו אַכציג יאָהר, הייסט עס, בעלאַנגט ער צום אַלטען דור נישט צום היינטיגען.

און טאָמער טרעפט איהר היינט אַ יודען אָהן ברילען און מיט אַ געדיכטען קאָפּ נישט-גרויע האָר, מעגט איהר אויך זיכער זיין, אַז ער איז נישט קיין היינטיגער, אַז ער איז שוין אַ גאַנץ אַלטער מאַן, וואָס געהערט צו דער אַלטער, אַלטער וועלט...

וואָרום אַ היינטיגער יונגערמאַן קען אָהן 2 פּאָר אויגען נישט זעהן און די האָר זענען ביי איהם ווייס ווי אַ פריש געפאַלענער שנעע און זיי צוקריכען ווי אַ ־עלך אויפגעגעסען פון מאָלען.

אַ פליך און גרויקייט זענען היינט די זיכערסטע סמנים פון יוגענד.

און אויב איהר זעהט היינט אַ גרויען מאַן אָדער גרויע פרויען, וואָס האָבען דאָך אַנ'אַלטען פנים, מעגט איהר זיי חושד זיין, אַז דאָס האָבען זיי עקסטראַ אָפּגעקאָלכט זייערע האָר, כדי אייך צו מאַכען דענקען, אַז זיי זענען נאָך ווייט נישט אַזוי אַלט ווי זיי קוקען אויס, אַז זיי זענען אין אמת'ען נאָך גאָר יונג...

פלוני הכהן

Dr. med. J. Lubicz

ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 41-46

קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פּלייצעס און גלידער.

איינענע פּראַקטיקע פון זעמליכע אָרטאָפּעדישע אָפּעראַציעס [illegible] אויף פּלאַטפוס, קנאָטעליגע פיס, [illegible] פון 5—7 אָוו.

צוריקגעקעהרט.

Dr. med. I. WAJNBERG

Cegielniana 47, tel. 26-02

צוריקגעקעהרט

אינערליכע קראַנקהייטען.

ספּעציעל פאַר לונגען- און האַרץ-קראַנקהייטען.

בעשטראַהלונגען און קינסטליכע בערג-זון.

עמפּ. אָן אין דער היים פון 3—5 נאָכמיטאָג.

די צוקינפטיגע „יודישע רעפּובליק"

(ענדע פון 3-טער זייט).

מיט האַרץ-קלאַפּעניש אַפּיקורסות, זיי וועלען מיט טויט-שרעק פאַרניכטען אין שטיפערישע גראַמען געפעהרליכע קאָנטער-רעוואָלוציע. הכלל — זיי וועלען זיין די ליטעראַרישע שפּיר-נעזער.

און דאָס לעבען, דאָס שווערע לעבען מיט זיין גרויסען ערנסט וועט דורכגעהן פערביי זיי.

זיי האָבען געוואָלט עמיצען מיט זיי צוזאַמען אַברייסען פון יודען און וועלען אַליין אָבגעריסען ווערען.

לאָמיר זיך נישט לאָזען אויפגערייצט צו ווערען פון עטליכע יעווסעקיסטישע בטלנים, וואָס שטעלען אַרויס בירא-בידזשאַן אַלס קאָנקורענץ צו פּאַלעסטינאַ.

בירא-בידזשאַן און אַנדערע קאָלאָניזאַציע-אָרטער זענען פּשוט'ע רעטונגס-פּלעצער פאַר אַ גרויסער יודישער בעפעלקערונג, וואָס שטעהט אויפ'ן ראַנד פון אונטערגאַנג.

דאָס איז נישט קיין יודישע רעפּובליק, עס איז ברויט פאַר טויט-הונגעריגע, עס איז אַ דאַך איבער'ן קאָפּ פאַר עלענדע און איבעריגע מענשען.

רעפּובליקען און אַנדערע גייסטיגע ישועות זענען שפּעטערדיגע זאַכען פאַר די פּעראַומגליקטע יודען.

זאָלען אַפריהער טויזענדער יודען פון דער מאַמע-ערד אַ שטיקעל ברויט אַרויסבעקומען.

עס איז אונזער קראַנקהייט, — צוליב דער אידעע פערגעסען מיר דעם לעבעדיגען מענשען, וואָס דאַרף זי טראָגען, צוליב אַ ווייטען תכלית פערגעסען מיר דעם מענשען, וואָס דאַרף קומען צו דעם תכלית.

מען רעדט כסדר ביי אונז וועגען טעריטאָריעס, וועגען רעפּובליקען, און די יודען, די לעבעדיגע יודען, וואָס דאַרפען די טעריטאָריע פּשוט צוליב דעם אָרימען שטיקעל ברויט ליגען אונז ווייניג אין זינען.

איך ווייס נישט צי פעלקער האָבען זיך אַמאָל בעזעצט אין לענדער, כדי צו שאַפען רעגירונגען, אָדער פּאָטעלענדער; געוועהנליך האָבען מענשען געזוכט אַ שטיקעל ברויט און אַז זיי האָבען איהם ערגיץ געפונען האָבען זיי זיך צו דעם דאָזיגען ערגיץ צוגעבונדען און זענען דאָרט געבליבען זיצען, זיי האָבען זיך איינגעזעסען און דערנאָך איז געקומען אַ קולטור, אַ רעגירונגס-פאָרם און די אַלע אַנדערע גייסטיגע זאַכען.

ביי אונז דאַרפען מיר גאָר אַ לאַנד צוליב אַ בעשטימטע רעגירונגס-פאָרם, צוליב אַ בעשטימטער קולטור און צוליב נאָך אַזעלכע זאַכען וועגען וועלכע מען דאַרף גאָר נישט קלערען פאָראויס: זיי וועלען ממילא קומען און וועלען אַלע מאָל זיין גראָד ווי מיר האָבען געוואָלט און זיך פאָרגעשטעלט.

זאָלען זיך יודען נישט שרעקען, אַז מען געהט בויען אַ יעווסעקיסטישע מלוכה אין בירא-בידזשאַן, מען דאַרף זיך נישט אָפּשרעקען אפילו ווען די בטלנישע יעווסעקען שרייען און פיל-דערען וועגען דעם.

יודען געזונטע, יודען אַרבייטענדיגע, יודען זיכערע אויף אַ בעאַרבייט שטיקעל ערד, יודען מיט אויסגעגלייכטע פּלייצעס ווען זיי שאַפען אַ ישוב וועלען זיי נישט לאָזען דעם נערוועזען יעווסעקיל רייטען אויף זייערע פּלייצעס.

אויף געבויגענע פּלייצעס איז דעם יעווסעקעל לייכטער צו אַרויפכאַפּען זיך און רייטען...

שרעק איך זיך נישט פאַר די יעווסעקען.

איך גלויב אין יודען און קען זיך פערלאָזען אויף זיי.

דאַרף מען וואָרנען אַלע יודען, אַז דער ברוגז אויף די יעווסעקען זאָל זיך נישט אָפּרופען אויף דער הילף פאַר די רוסישע יודען!

(מאָרגען-זשורנאַל)

ד"ר אַ. מוקדוני.

„אַרדט"

הויבט אָן שפּילן

יורידישע עצות

פון דער דאָזיגער אָפּטיילונג גיט די רעדאַקציע פון „נייעם פאָלקסבלאַט" [illegible] אויף יורידישע פראַגען, [illegible] פון אונזערע לעזער.

קופּאָן

יורידישע אָפּטיילונג

פון „נייעם פאָלקסבלאַט".

[illegible] אויף אַ יורידישע עצה, [illegible] דער קופּאָן מיט דער [illegible] פון די אַנדערע חדשים [illegible] ווערען נישט [illegible] יאָר'ען.

10077. לעשקאַ.

אויף די אַזוי גערופענע רעקרוטסקע איבונגען ווערען איינציגע שפּעטער גערופען אין מאָמענט, ווען זיי געהען אַרויס פון דער פּאָבאָרפלעטער ד. ה. ווען זיי ווערען אַלט 23 יאָהר.

קוים רופט מען אָבער צו די דאָזיגע איבונגען אַ פּערזאָן, וועלכער איז שוין אַלט 27 יאָהר, איז שוין אַזאַ האַנדלונג נישט אין איינקלאַנג מיט'ן געזעץ.

וואָס שייך דער אַפּיעקונסטווע, האַלט זי נור אָפּ דעם פּאָבאָראָווי פון אייגענטליכען מיליטער-דינסט, זי בעפרייט אָבער נישט פון די מיליטער-איבונגען.

10078. גל—סקי.

דאָס אויסשליסען אייך פון מיליטער-דינסט אויף אַ משך פון 10 יאָהר איז אַ פועל-יוצא נישט פון אייער זיך נישט שטעלען פאַר דער פּאָבאָר-קאָמיסיע אין דער געהעריגער צייט, נור פון אַ געריכטס-אורטייל, צו וועלכען איהר זענט וואַהרשיינליך פערמשפּט געוואָרען פאַר בעגעהען אַ פערברעכען פון קרימינעלער נאַטור אין משך פון אַנגעוויזענעם טערמין זענט איהר בעפרייט פון דער פליכט נישט בלויז פון אַקטיווען דינסט, נור אויך פון די איבונגען.

די דעציזיע וועגען אויסשליסען פון מיליטער אויף אַ בעשטימטען טערמין אָדער אַפילו אויף שטענדיג האָט בכלל קיין שייכות נישט צו דער בירגערשאַפט.

Dr. med.

B. Robinzon

אינערליכע און קינדער-קראַנקהייטען

פּעטריקאָווער 10, טעל. 86-131

נעמט אָן פון 8—9½ פריה אונפון 3½—4½ נאָכמ.

Dr. med. H. Lubicz

צעגעלניאַנאַ 43, טעל. 41-32

[illegible]

DR. MED.

A. URYSON

אינערליכע קראַנקהייטען

צוריקגעקעהרט.

נעהמט אָן פון 3 ביז 5 נאָכמיטאָג.

Konstantynowska 20, telef. 35-85.

סענסאציאנעלע פרטים וועגען דער שפיאנקע מאטא הארי
וואס איז דערשאסען געווארען אלס שפיאן אין דער מלחמה

מיר וועלען דא איבערגעבען די געשיכטע פון דער גרעסטער שפיאנקע אין וועלט־קריג. איהר געשיכטע לייענט זיך ווי דער אינטערעסאנטסטער ראמאן, וואס די רייכסטע פאנטאזיע האט געקאנט אויסטראכטען. אזא פארביגע קאריערע און אזא טראגישער סוף פון אנ'איינפאכער מיידעל האט נאר געקאנט געשאפען ווערען דורכ'ן לעבען אליין. מיר וועלען איבערגעבען די געשיכטע ווי עס ווערט בעשריבען אין בוך „שפיאנאזש“, וואס איז נאר וואס ערשינען אין דייטשלאנד.

דער קאפיטאן פון דער האלענדישער ארמיי, מעק־לאך, איז געזעסען אין רעסטאראן אין שענסטען האטעל אין דער שטאט האאג, האגע, און האט ארויסגעקוקט לאנגווייליג דורך די פענסטער־שויבען אויף דעם ברייטען פלאץ, וואס איז געווען אויסגעשפרייט פאר דעם פארנעמען האטעל. דאס איז געווען אין א ווינטער־אווענד אין יאהר 1849. מיט פינף און דרייסיג יאהר צוריק. מאק־לאר האט אריינגעגעבען אנ'אנאנס אין א ציטונג, אז ער זוכט צו הייראטען א פרוי מיט א רייכען נדן. ער האט בעקומען א בריף פון א מאן, וועלכער שרייבט, אז זיין טאכטער איז יונג, גראציעז, שעהן און לוסטיג. און זי וועט נאך בעקומען א פיינעם נדן. קאפיטאן מעק־לאך איז עס איצט געזעסען אין האטעל און געווארט אויף דער ערשטער בעגעגעניש מיט דעם מיידעל. אויפ'ן הארצען איז איהם געווען נישט שטארק פרעהליך, ווייל ער האט זיך פארגעשטעלט, אז מסתמא וועט באלד אריינקומען א באלעבאטיש מיידעל, בלינד אויף איין אויג אדער לאם אויף א פוס. און זי וועט עס דארפען זיין זיין בעשערטע.

פלוצלינג איז ער אויפגעשפרונגען און איז געווארען אזוי איבערראשט, אז ער האט אומגעווארפען זיין גלאז, און אראפגעשליידערט אלץ, וואס איז געשטאנען אויף זיין טישעל. פאר איהם איז געשטאנען א יונגע, שעהנע מיידעל, וואס ער האט נאך אזעלכע נישט בעגעגענט. מיטעלער וואוקס, שלאנק, פרעכטיג געבויט, א וואלד שווארצע האר, ארום א שעהנעם געזיכט. די וועלטענע שעהנהייט וואס געשטאנען און געשמייכעלט צום קאפיטאן, וועלכער האט זיך פערלוירען פון גרויס בעוואונדערונג.

עס האט געדויערט א שטיקעל צייט ביז מעק־לאר האט בעגריפען, אז די געטליכע בעשעפעניש, וועלכע איז דורכגעשטאכען געווארען פון די בליקען פון הונדערטער געסט אין האטעל, איז עס טאקע די דאמע, וואס דארף מיט איהם הייראטען, לויט איהר פאטער'ס בריף.

נאכדעם, ווי זיי זענען געזעסען א שטונדע צוזאמען און געשמועסט האט זי זיך פון איהם געשיידט מיט א ליכטיגען שמייכעל. מעק־לאר איז באלד אוועקגעלאפען אין אנ'אינפארמאציאנס־ביורא זיך נאכפרעגען ווער זי איז, דארט האט מען אין קורצען געוואוסט, אז איהר נאמען איז מארגארעט צעלע, געבוירען אין דער שטאט ליווארדען, אין דער האלענדישער פראווינץ פריזלאנד. זי איז די טאכטער פון א מאן, וועלכער איז געבוירען געווארען אויפ'ן אינזעל יאווא, וואס געהערט צו האלאנד. איהר פאטער איז דער אייגענטימער פון א גרויסער פאבריק אין ליווארדען. איהרע עלטערען זענען פערמעגליכע מענשען. איהר מוטער האט פיל קרובים אין דער האלענדישער אריסטאקראטיע. די טאכטער איז געבוירען אין יאהר 1880 און איז איצט אלט 14 יאהר. דאס, וואס זי האט זיך אזוי פריה ענטוויקעלט קומט דערפון וואס איהר פאטער שטאמט פון א ווארעמער לאנד, וואו מיידלעך ווערען פריהער רייף ווי אין אייראפע.

אין א יאהר ארום, דעם 30־טען מערץ 1895 איז אין אמסטערדאם פארגעקומען מיט גרויס פאראד די חתונה צווישען מארגארעט צעלע און קאפיטאן מעק־לאר. דער קאפיטאן איז, לויט אנאנדערער פון די ארמעע־אנשטאלטען אוועקגעשיקט געווארען דינען אויפ'ן אינזעל יאווא. דאס יונגע פארל האט דארט איינגעארדענט זייער היים מיט פיל דינער און זיך געוויינט צוצופאסען צום דארטיגען לעבען. מארגארעט האט זיך גיך אויסגעלערענט די שפראך פון די אינזעל־איינוואוינער און האט זיך פערטיפט אין די רעליגיעזע ביכער פון די יאוואער וועלכע דינען צום גאט בודא. עס האט געטראפען אנ'אומגליק מיט איהר ערשטען זוהן, וועלכער איז געשטארבען אייניגע מאנאטען נאכ'ן געבורט. און זי איז שיער נישט אריינגעפאלען אין פערצווייפלונג. א צווייטער קינד איז געבוירען געווארען, א מיידעל, וועלכער מען האט א נאמען געגעבען דושין־לואיזע. מארגארעט איז אריינגעפאלען אין א וועלט פון טרוימען. זי פלעגט אפט בעזוכען די קווארטאלען פון די יאוואנער, זייערע רעליגיעזע טעמפלען, און דארט פערווייל׳ען שטונדען לאנג אין געדאנקען פון פאנטאזיעס.

עס האט זיך אנגעהויבען א ביין לעבען צווישען דער פאר־פאלק. דער קאפיטאן איז קראנק געווארען פון דער טראפישער היץ, וואס הערשט אין יענע געגענד. ער האט זיך גענומען צום ביטערען טראפען און צו מארדעווען זיין יונג, שעהן ווייבעל.

איינמאל איז ער געקומען א שכור'ער ביינאכט אהיים און געשיקט זיין דינער נאך אויסגעלאסענע פרויען, מיט וועלכע ער האט געפראוועט מיאוסע סצענעס אויף דער אפענער וועראנדע פון זיין הויז. ער האט זיך דערמיט נישט בעגנוגענט, נאר ער איז אריינגעלאפען מיט א בייטש אין זיין פרוי'ס שלאפצימער, איהר ארויסגעטריבען פון בעט און איהר געצוואונגען בייצוזיין די אויסגעלאסענע סצענעס, וועלכע קענען נאר פארקומען אין די הייסע געגענדען, וואו דאס מענשליכע בלוט ברענט ווי א פלאם.

מיט עטליכע טעג שפעטער. ווען דער סקאנדאל איז בעקאנט געווארען אין דער גאנצער שטאט איז דער קאפיטאן מיט זיין פרוי און זייער קליין טעכטער'ל אבגעפאהרען אויף א שיף צוריק קיין אמסטערדאם. זייער פאמיליען־לעבען איז שוין אבער געווען צובראכען. זיי האבען זיך נישט געקאנט ווייזען צווישען מענשען. ווייל אלע האבען געהערט פון דער פאסירונג אויפ'ן אינזעל. דער קאפיטאן האט זיך אריינגעלאזען אין הולטייסטווא, און איינמאל, שפעט אין אווענד, האט ער געצוואונגען זיין פרוי ארויסצוגעהן אין גאס און מיט אלע מיטלען ברענגען אביסעל געלד.

די פרוי האט אין יענער נאכט „פערדינט“ א פאר גראשען, און א קורצער צייט ארום האט דער מאן געמוזט נעהמען פאר'ן האנד זיין קליינער טעכטערל און פערלאזען די וואוינונג, ווייל א פאליציאנט האט זיך בעזעצט אין זייער הויז. לויט א האלענדישען געזעץ, איז אויב מען נעהמט נישט אפ צו דער צייט א פערמשכונטע ציהרונג, קומט א פאליציאנט אין שטוב און בלייבט דארט אזוי לאנג ביז די ציהרונג ווערט אויסגעלייזט.

די פרוי איז געפאהרען צו איהר פאטער, וואס זי האט בייטאג געהאלפען פערקויפען סחורה אין זיין געשעפט און אין אווענד האט זי געטון היז־ארבייט. איהר אומרוהיג בלוט האט זיך אבער נישט צופרידענגעשטעלט מיט דער שטילער באלעבאטישער ארבייט, און עס איז איהר איינגעפאלען א מאדנער פלאן: שפעט ביינאכט, ווען דער פאטער איז געווען טיף פערזונקען אין שלאף, האט זי שטילערהייט זיך צוגעגנבעט צום פאטערס קאסע ארויסגענומען דעם בייטעל געלד, וואס איז דארטען געווען און איז מיט'ן ערשטען צוג אפגעפאהרען קיין פאריז.

נאך א פאר מאנאטען לעבען אין פאריז איז איהר אויסגעגאנגען דאס געלד, און זי איז אין פערצווייפלונג ארום אין גאס און זיך אוועקגעשטעלט אין א טונקעלען טויער אין א פערווארפענעם געסעל. א גאסען־מיידעל האט איהר געגעבען אנ'עצה אנצוקומען אין א „הייזעל“ און האט ביי איהר דערפאר פערלאנגט דריי פראנק.

אין עטליכע מאנאטען ארום האט א רייכער פאבריקאנט זי ארויסגענומען פון „הייזעל“ ער האט פאר איהר געדונגען א הויז אין ניזי מיט אלערהאנד [illegible] לוקסוס־ארטיקלען. ער האט פערלאזען זיין פרוי און קינדער און זיך בעזעצט אין דער נייער וואוינונג מיט מארגארעט'ן. שפעטער איז דער פריינד מיט איהר אוועקגעפאהרען אין דער שעהנער פראנצויזישער שטאט ניצא, ביים ברעג פון מיטעלענדישען ים.

דארט האט זי זיך דערוואוסט, אז איהר פריהערער מאן, דער קאפיטאן מעק־לאר איז געשטארבען אין סקאטלאנד, און ער האט איבערגעלאזען נאך זיך א סך חובות און איהר קליינע טאכטער.

אין א געוויסער צייט ארום האט זי איינמאל אין דער פריה איבערגעלייענט אין צייטונג אונטער א גרויסע „קאפ“ אויף דער ערשטער זייט, אז איהר פריינד, וועלכער האט איהר אויסגעהאלטען, איז ארעסטירט געווארען פאר פעלשען טשעקס. עס איז ברייט בעשריבען געווארען, ווי ער האט פערשווענדעט זיין גרויסען פערמעגען פאר זיין געליבטער און ער האט רואינירט זיך אליין און איהר.

עס זענען אריבער מאנאטען, און קיינער האט נישט געהערט, וואס מיט איהם איז געווארען. ביז אין אקטאבער פון יאהר 1905 האבען מארגארעטס רייכע פריינד בעקומען איינלאדונגען אויף אנ'אווענד אין דעם רעליגיעזען טעמפעל פון די מענשען פון מזרח־לענדער אין פאריז. אויסער איהרע פריינד, האט זי נאך איינגעלאדען די וויכטיגסטע מענער פון דער קונסט, ליטעראטור און פרעסע.

אין די איינלאדונגען איז געווען געזאגט, אז אנ'אינדישע טענצערין וועט טאנצען טעמפעל־טענץ אין דער נאמען פון דער טענצערין, וועלכער האט ארויסגעלויכטען מיט רויטע בוכשטאבען אויף א שווארצען גרונד איז געווען „מאטא הארי“. די וואס קענען אינדיש ווייסען, אז „מאטא“ הייסט „ראס אויג“ און „הארי“ מיינט „טאג“. דער אויג פון טאג. אין פאעטישען אינדיש ווערט די זון אנגערופען „די אויג פון טאג“. נאר געצעהלטע מענשען האבען געוואוסט, אז הינטער די צוויי מאדנע ווערטער בעהאלט זיך מארגארעט צעלע, די געוועזענע פרוי פון קאפיטאן מעק־לאר. זי האט זיך ארומגערינגעלט מיט אזוי פיל געהיימנישפולקייט, אז אלע האבען געגלויבט, אז דאס איז טאקע א ריכטיגע אינדישע טענצערין, און דעם אווענד איז דער זאל געווען פול געפאקט מיט געסט.

דער ערפאלג פון דעם אווענד איז געווען אומגעהייער. די גאנצע פרעסע האט זיך אויף מארגען צוריסען לויבענדיג דער נייער וואונדערבארער טענצערין. אלע קריטיקער זענען געווען איינשטימיג אז מאטא הארי'ס טענץ זענען נישט געווען קיין איינפאכע גלידער־בעוועגונגען, ווי אנדערע טענץ, נאר אז עס איז געווען אן פראכטפולע קערפער־בערוישונג, און אז מען האט פאר זיך געזעהען א וואונדער שעהנער קלאסישער פרוי מיט א בלענדענדען רייץ.

(המשך מארגען).

א קריסט קומט צו א יודישען רב
אז ער זאל פארשילטען זיין זוהן

פון ביאליסטאק שרייבט מען אונז:

ביי א סופראסלער קריסט איז מיט א קורצער צייט צוריק געשטארבען דאס ווייב, האט ער געטון כדרך העולם — חתונה געהאט א צווייטען מאל.

האט אבער דערזעלבער קריסט א זוהן פון דעם ערשטען ווייב — א „בנאק“, פון די, וואס מ'פרעגט זיך נאך אויף זיי...

איז איהם נישט געפעלען געווארען דעם טאטענס שידוך און ער האט דעם אלטען באלד געגעבען דרשה־געשאנק מיט א שטעקען איבער פלייצע...

און פון דאמאלט אן איז עס אוועק ווי געשמירט — ער האט דעם טאטען כסדר געהאלטען אין איין מכבד זיין מיט „נאקלאדקעס“...

ביז דער אלטער האט זיך ארומגעזעהען, אז ס'איז נישט קיין עסק — איז ער אויפגעשטאנען אין א שעהנעם פריהמארגען, געשפאנט דעם פערד און וואגען, גענומען דער פלונית'טע און זיך אוועקגעלאזען מיט איהר קיין ביאליסטאק.

דא איז ער געקומען צו הרב ר' שמחה מאלין (יוראווצער 32) און געבעטען, אז דער „ראבין“ זאל זיך מיט איהם מטריח זיין אין א בעזונדער צימער — ער האט א וויכטיגען „אינטערעס“.

איז הרב מאלין מיט איהם אריין אין א חדר־מיוחד און דער קריסט האט פאר איהם אויסגעגאסען דאס גאנצע הארץ.

— וואס זשע קען איך דא העלפען? — פרעגט דער רב.

— דו קענסט א סך העלפען! — ענטפערט דער אלטער — איך וועל געבען אויף צדקה וויפיל דו וועסט הייסען, נאר דו פארשילט מיר מיין זוהן...

האט איהם אבער הרב מאלין אויפגעקלערט, אז צדקה קען ער געבען, אדרבה, נאר שילטען איז נישט זיין „פאך“, ער קען העכסטענס געבען א ברכה, און ער האט טאקי דעם ערל צוגעווינשען, אז זיין זוהן זאל זיך אנהויבען אויפפיהרען לייטיש...

נאר דער אלטער איז אוועק פון „ראבין“ אומצופרידען און קיין צדקה נישט געוואלט געבען — זיין זוהן זאל זיך אנהויבען אויפפיהרען לייטיש? ניין, ער גלויבט נישט אין דעם ראבינ'ס ברכה...

Dr. H. WOŁKOWYSKI
צעגעלניאנא 25, טעל. 126-87
ספעציעל ארצט פאר הויט־ און ווענערישע קראנקהייטען. מענער־שוועכע. אלע ארט אנאליזען, בעהאנדלונג מיט קווארץ־שטראהלען
נעמט אן פון 8-2 נ.מ. און פון 5-9 אוו.

דער מאלפע־מענש

(74) (סענסאציאנעלער ראמאן)

ארעלא האט בעטאפט דעם צוואוועהטאנטען פיס: דער ביין איז גאט־צו־דאנקען נישט געוועזען געריהרט.

איבער'ן קאפ גאר הויך האט זיך געזעהען א שטיקעל טונקעל אויסגעשטערנט הימעל.

מיינענדיג, אז דאס איז דאס פענסטער, דורך וועלכע זי איז אריין אין טורעם, האט זיך ארעלע געפרובט ארויפצוקלעטערען צוריק אויבען.

דער פוס האט אבער וועה געטון, די שטיינער האבען זיך געגליטשט אונטער די הענד און געקייקעלט זיך אונטען אראפ.

דאס מיידעל האט זיך אפגעזאגט פון איהר כוונה.

זי האט פערלוירען א פאנטאפעל.

האט זי זיך ארונטערגעלאזט אויף די קניע, און אין דער פינסטער דערטאפט דעם פאנטאפעל, וואס האט זיך געהאט פערשטעקט אויף דער העלפט אין זאמד.

ארויסשיטענדיג דעם זאמד, האט זי איהם אנגעטון, און אויסגעצויגען די פיס.

ארעלע איז געזעסען, נישט וויסענדיג, וואס אנהויבען צו טון.

אמת, מיט'ן אנהויבען פון טאגען, וועט איהר לייכט זיין צו בעטראכטען דאס ארט, וואו זי געפינט זיך, און געפונען אנ'אויסגאנג.

ס'איז אבער זעהר פיינליך צו זיצען אזוי אין דער פינסטער און ווארטען אויפ'ן זונען־אויפגאנג.

ווי לאנג האט זיך געצויגען דער קעלער?

ארעלע האט געקוקט אויף רעכטס און לינקס, און גארנישט געקאנט דערזעהען.

זי האט זיך פארזיכטיג אויפגעהויבען פון א־ט און זיך געלאזט געהן פאראיס.. טאפענדיג ביי דער וואנד יעדער מילימעטער.

די האנד איהרע האט אנגעריהרט א שטיק שטיין און דערשראקען האט זי די האנד צוריק־געכאפט: די וואנד איז געוועזען אנגעזאארעמט..

ווי האט עס געקאנט פאסירען?

פארוואס איז די וואנד א זארימע?

אנגעשטרענגטערהייט האט זי זיך איינגעהערט אין דער שטילקייט.

פארזיכטיג האט זי אויסגעשטרעקט די האנד און געמאכט א וויכטיגע ענטדעקונג:

אין דער וואנד איז געוועזען איסגעהאקט א נישט טיפע איסהוילונג: ס'איז געוועזען קלאהר, אז די נישע האט איסגעהאקט א מענש.

די פינגער פון דער מיידעל האבען בעריהרט א גלאטע וואנד און איהר הארץ האט אנגעהויבען האסטיגער צו קלאפען.

די פינגער האבען אנגעקלאפט א בעקאנטע זאך — א לאמטער!

מיט ביידע הענד האט זי איהם אנגעכאפט, איבגעזוכט און אויפגעעפענט דאס גלעזערנע טירעל: אינעווייניג האט געשטעקט א שטיקעל ליכט און דערביי איז געלעגען א שאכטעל זאפאלקעס.

דאס איז נישט געוועזען קיין נס, ווי זי האט זיך דערנאך דערוואוסט, אבער אויפ'ן ערשטען מאמענט, האט זיך איהר אויסגעוויזען אז דאס האט גאט אליין איהר צוגעשיקט ליכט אויף איהר שוויגענדיגער תפילה.

מיט א ציטערדיגער האנד האט זי אנגעריבען א זאפאלקע.

דאס פלעמעל פונ'ם ליכט האט זיך פאמעליך פונאנדערגעפלאקערט.

לאנגע שאטענס האבען זיך פינאנדערגעפלויגען איבער די ווענד, און זיך אפגעשטעלט אין די ווינקלען.

ארעלע האט דערזעהען אז זי געפינט זיך אין א שמאלען הייל...

די זאמדיגע ערד איז דא געווען ארום און ארום טרוקען, אזוי, אז עס איז זיך געגאנגען גאנץ לייכט.

ארעלע איז פאמעליך און פארזיכטיג פאר־איסגעגאנגען, האלטענדיג דעם לאמטער הויך איבער'ן קאפ.

אין די ווענד האבען זיך אויף גלייכע שטחים גע־טונקעלט נישעס, איסגעהוילטע פון מענשישע הענד.

רעכטס און לינקס האבען זיך געפינסטערט ברייטע לעכער פון אונטערערדישע קארידארען.

וואס ווייטער איז די הייל געגאנגען אלץ ברייטער און לסוף איז ארעלע אנגעקומען אין גרויסען קיילעכדיגען אונטערערדישען זאל.

די פארלאנגע איז געווען בעשאטען מיט ווייסע הארטע שטיקער פון פערשידענער גרויס, און ביים שיין פונ'ם לאמטער, ווי אין דעם שאטען פון די שווארצע ווענד האבען זיי בעקומען אנ'אויסטערלישען גלאנץ.

ארעלע האט זיך איינגעבויגען, גענומען אזא קלענער שטיקעל אין האנד, און עס גלייך דערשראקען ארונטערגעלאזט:

דאס זענען געווען מענשען־ביינער!

דערשראקען האט זי זיך געלאזט לויפען אינ'ם ווייטען סוף פון דער הייל, וואס איז געווען פערשמעלערט, און וואס האט ווייטער געבילדעט אנ־ענגען נידעריגען קארידאר.

רעכטס אין דעם דאזיגען קארידאר האט ארעלע דערזעהען נאך א נישע מיט א לאמטער און וועלכער עס איז געווען א ליכט מיט זאפאלקעס.

ווער האט דא דעם לאמטער אוועקגעשטעלט?

דאס וואס זי האט געפונען דעם ערשטען לאמטער האט זי געהאלטען פאר א נס, און זי האט זיך נאר נישט פערטראכט פונוואנען ער האט זיך גענומען...

די צווייטע לאמטער האט איהר אבער געצוואונגען צו פערטראכטען זיך:

ווער האט זיי אוועקגעשטעלט אין די נישעס?

מן הסתם האט דאך דא עמיצער געוואוינט...

ביי דעם דאזיגען געדאנק האט דער מיידעלס הארץ אנגעהויבען האסטיג צו קלאפען...

זי האט מיטגענומען דעם צווייטען לאמטער, מחמת אין דעם ערשטען האט דאס ליכט געהאלטען ביים אויסגיין, און איז ווייטער געגאנגען.

אין איין ארט איז די ערד געווען גאר פייכט, און זי האט פערנעצט די פיס.

אין א צווייט ארט האט זי געמוזט אריבערגיין אנ'אונטערערדיש טייכעל, וואו דאס וואסער האט גערייכט ביז צו די קניע.

דער אונטערערדישער קארידאר האט זיך פאמעליך פערקעהרט אויף רעכטס.

פון צייט צו צייט האט זיך ארעלע אפגעשטעלט, און זיך צוגעהערט, האפענדיג און מורא־האבענדיג צו דערהערען א מענשליכען קול.

די הייל איז ווייטער געווארען נידעריגער.

פלוצים האט זיך ארעלע אפגעשטעלט, איבערגעשראקען פאר מענשליכע טריט, וואס זי האט פלוצים דערהערט.

(פארטזעצונג קומט).

ארבייטס-אינוואלידען פערלאנגען א פערגרעסערטער שטיצע

(2) נעכטען איז פארגעקומען אן'אלגעמיינע פערזאמלונג פון ארביימס-אינוואלידען. אויף דער פערזאמלונג איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז דער לעמבערגער פערזיכערונגס-אמט האט בעשטימט נישט קיין גערעכטע „סטאוקעס" פאר די ארבייטס-אינוואלידען, וועלכע בעקומען ביים פערלירען 30 פראצענט פון ארבייטס-פעהיגקייט — 40 זל. אונטערשטיצונג א חודש און ביים פערלירען 65 פראצענט פון ארבייטס-פעהיגקייט — 85 זל. א חודש. די אונטערשטיצונג גיט נישט די מעגליכקייט די אינוואלידען, אפט נאך מיט פאמיליעס דורכצוקומען.

עס איז בעשלאסען געווארען זיך צו בעמיהען ביי דער ענטשפרעכענדער מאכט די רענטעס צו העכערען.

פון „מלבוש ערומים"

דער פעראיין „מלבוש ערומים", וואס זיין אויפגאבע איז צו בעקליידען ארימע קינדער, וועט בקרוב בעקליידען 300 קינדער, יונגלעך און מיידלעך אין עלטער פון 6 ביז 14 יאהר, די בעקליידונג קומט פאר אין איינעם לאקאל (נא-רוטאוויטש 43) דעם 29. דעצעמבער.

די פערוואלטונג האפט צו בעקומען פון די היגע סוחרים סחורה-שפענדען צו דער בעקליידונג.

מאגיסטראט און די קראנקען-קאסע

(מ) אויף דער לעצטער זיצונג פונ'ם מאגיסטראט איז בעשלאסען געווארען צו נעהמען פון די פערזיכערטע אין דער קראנקען-קאסע, וועלכע ווערען געהיילט אין די שטעטישע שפיטאלען: פאר אויגוסט 1929 4,98 פון א פערזאן א טאג; אין סעפטעמבער — 4,94 און אין אקטאבער — 4,83 דאס מאכט אויס א העלפט פון דעם, וואס עס קאסט אויסהאלטען א קראנקען א טאג.

אנשטעקענדע קראנקהייטען

(מ) אין משך פון דער פערגאנגענער וואך (פון 1. ביז'ן 7. ד. ח.) זיינען פערנאטירט געווארען 200 פאלען פון אנשטעקענדע קראנקהייטען (דיפטעריט, שקארלאטין, מאזלען א. ד. גל.)

אין דער פאריגער וואך זיינען נאטירט געווארען 236 פאלען.

היינע אלס יוד

פארלעזונג פון דיר. בראנדשטעטער

מארגען, מיטוואך וועט פארקומען אין לאקאל פון „וו. י. ז. א." אויף פשעיאזד 2 א פארלעזונג אויף דער טעמע: „היינע אלס יוד".

„דער בוימוואל-קעניג"

שבת — די פרעמיערע

ווי מיר האבען שוין מיטגעטיילט, וועט שבת אין אבענד דעם 14-טען דעצעמבער, פארקומען אין שטאטישען טעאטער א פרעמיערע פון דער סענסאציאנעלער פיעסע „דער בוימוואל קעניג".

די פיעסע, וואס איז אנגעשריבען דורך א יונגען לאדזער דראמאטורג, וועט פעראינטערעסירען אלע שיכטען פון אונזער שטאט. דאס איז דער ערשטער ערנסטער פרוב צו געבען אין דער פארם פון א דראמע א בילד פון לאדז, פון דער בוימוואל-שטאט, פון איהרע טיפישע געשטאלטען און פיגורען מיט זייערע שטרעבונגען, לעבענס-שטייגער אינטערעסען און ליידענשאפטען.

די פיעסע האט א בעזונדערען אינטערעס פאר דעם יודישען טעאטער-בעזוכער, ווייל א גרויסער טייל פון די פערסאנאזשען, אין דער ערשטער רייהע — דער הויפט-העלד, זיינען גענומען געווארען פון דער יודישער סביבה, פון דער לאדזער הויך-מאגנא-

טעריע אין טיטעלשטאנד, וועלכער איבערפילט די גאַנצע שעפטען, מאגנאטען און ביורא'ס.

די פרעמיערע פון „בוימוואל-קעניג" ווערט מיט שפאנונג ערווארט פון אלע לאדזער טעאטער בעזוכער.

מעלדונג

פון די פראפעסיאנעלע „ארט" - ווארשטאטען.

היינט, דינסטאג הויבען זיך אן די לעקציעס אויף די קאנצעסיאנירטע אווענד-קורסען פאר דאמען-צושניידעריי ביי „ארט" אין לאדז.

אלע פערשריבענע קאנדידאטען דארפען זיך מעלדען א זייגער 7 אין אווענט אין ביורא פון „ארט".

איינינע פרייע ערטער זענען נאך פערהאן.

13088

DR. MED.

L. Pikielny

אוראלאג

ספעציאל-ארצט פאר נירן, בלאז און הארן-קראנקייטען

8 NAWROT 8, tel. 2,19-90

נעהמט אן פון 4—7 אווענד.

צוריקגעקעהרט.

היינט און פאלגענדע טעג!!

„ווייסע רויזען"

ריהרענדע זיטען-דראמע געשאפען אויפ'ן גרונד פון אן'אמת געשעהעניש

די אקציע שפילט זיך אפ אין דער שווייץ דייטשלאנד און איז מאנטע קארלא.-אין די הויפט-ראלען:

Diana Karenne, Dolly Davis, Jack Trevor

נעכסטער פראגראם: „צארישער סאטראפ"

Kino Spółdzielnia

Sienkiewicza 40.

אנהויב אין געוו. טעג 4 נאכמ. שבת, זונטאג און יו"ט 12 בייטאג לעצט. סעאנס 10 אוו. אויפ'ן ערשטען סעאנס — זענען די פרייזען פערקלענערט.

היינט און פאלגענדע טעג! די קרוין פון דער פילם-קונסט! היינט און פאלגענדע טעג!

„מעטראפאליס"

אין דער הויפטראלע BRYGIDA HELM מיט דער בעריהמטער

אנהויב פון די סעאנסען טעגליך 4 א זייגער נאכמיטאג. שבת און זונטאג 12 א זייגער בייטאג.

קינא-טעאטער ZACHĘTA

גערזשער 26, ביים פלאץ קאשטשעלני

פערשטארקטער ארקעסטער.

בעמ.: בעת דער פויזע קאנצערט אין גיגאנטישע מארקאני-ראדיא.

געגען אפצאהל פון איינציגע 5 זל. א חודש

נעהמען מיר אן אויף שטענדיגער קאנסערווירונג

ראדיא-אפאראטען

פון זעמטליכע סיסטעמען, צוזאמען מיט'ן לאדענען אקומולאטארען און צוזאמען מיט רעפעראטורען. גרויסע בעקוועמליכקייט פאר אלע, וואס בעזיצען אפאראטען, ווייל ספאלט אוועק די זארג פון נישט פונקציאנירען אין די מייסטענס געוואונשענע טעג.

Polskie Radjo

Inż. J. KRZYŻANOWSKI i S-ka

Andrzeja Nr. 4.

מה שהיה הוא שיהיה, ומה שנעשה הוא שנעשה!

זא זאלסטו ווייטער קומען צו לויפען אין בעוו. רעכטסקאנסולענטען-ביורא צו ה'

מאנעלא, פיעטריקאווער 17

(וזאכאדניא 52) טעל. 148-79

וואו עס ווערט ערלעדיגט און געשריבען אלערליי בימעס: ציווילע, קארנע, האנדלאווע, אפעלאציעס, אדוואקאניעס, קלאוזולעס, זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, וועגען דירות אין אורזשאנד ראזיעמטשי, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען.

מיט אכטונג

מאנעלא, רעכטסקאנסולענט

פעטריקאווער 17.

Kino MIMOZA

ul. Kilińskiego 178.

היינט און פאלגענדע טעג! גרויסע פרעמיערע!

„די ליבע פון א קאזאק"

געשאפען אויפ'ן גרונד פון דער ערצעהלונג פון לעוו טאלסטאי

אין דער הויפט-ראלע

JOHN GILBERT

צו דעם דאזיגען בילד איז ספעציעל אנגאזשירט

א גרויסער רוסישער כאר

וואס וועט אויספיהרען א רייהע פון די בעסטע רוסישע לידער.

נעכסטער פראגראם: „די פערשטויסענע"

א לאנגיעהריגער געוועזענער גער'כטס-סעקרעטאר

שרייבט אלערליי בימעס און קלאגעס, קלויזולעס און זאבעזפיעטשעניעס אין אלע שטעדט פון פוילען.

א גוטער ספעציאליסט אין מיליטער-ענינים

B. MANN, Piotrkowska 10.

Dr. med.

J. Sadokierski

כטאמאטאלאג

ספעציאל-ארצט פאר מויל- און קיפער-כירורגיע

צאהנפלייש-קראנקהייטען

רענטגען-דיאגנאסטיק. נעהמט אן פון 3—7.

פיעטרקאווער 164, טעל. 27-83

ב'קויף

און צאהלט די בעסטע פרייזען פאר גאלד, זילבער, בריליאנטען, דיאמאנטען, פערל

ווי אויך לאמבארד-קוויטען. פלאץ וואלנאשטשי 10 (ביים מארק), 1-טער שטאק, פראנט, קאפעליוש.

Dr. ADAM

GROSGLIK

Al. Kościuszki 27

tel. 51-78

הוים און העבערישע קראנקהייטען און ליבשאפטלאינטם.

נעמט אן און 4—7 אין אווענד

Dr. med.

W. EYCHNER

גינעקאלאג-אקושער

זגערזשער 11.

טעל. 34-72

נעמט אן פון 6—8 אווענד

עלטערן!

חדר - שולע

אין מיין נאכמיטאג ווערען אנגענומען קינדער, וואס לערנען אין פאוושעכנע שולען צו לערנען: חומש, רש"י, תנ"ך, משניות, גמרא, היסטאריע, רעדען און שרייבען העבראיש און יודישע בריוו זעלבסט צוזאמענשטעלען. מ'ווערען אויך אנגענומען אנפענגער וואו מ'ווערט איינפערלויף פון 5 חדשים אויסגעלערנט גרינדליך דאווענען. א שטרענג-רעליגיעזע ערציהונג! צוגענגליכע פרייזען.

איינשרייבען טעגליך 4 ביז 7 אווענד.

יחיאל דוד ראזענפעלד

פלאץ וואלנאשטשי (נייע שטאט) 6

קווער אפיצינע, רעכטס, 2. שט.

Dr. med E. GUTMAN

קינדער-קראנקהייטען

האט זיך אריבערגעצויגען אויף

פיעטריקאווער 11, טעל. 173-00

(זאוואדזקא 1) נעמט אן פון 11-12 און 4—5 נ"מ

די מעכאנישע שלאסערייי און שווייסעריי

פיהרט אויס זעמטליכע מאשין-רעפאראטורען, שווייסונגען, צופאסונג פון מאשינען-טיילען מיט גאראנטיע און :—: ביליגע פרייז :—:

J. REDER, Łódź

11 קאנסטאנטינער 11 (רוג זאכאדניע)

פריוואט-וואוינונג: גדאנסקא 20.

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען

זאוואדזקא 1.

[illegible]

— עפענט פון 8 פריה ביז 9 אווענד. —

[illegible]

— [illegible] —

וויזיט 3 זל.

צאהן-ארצט

St. Gelberg

וואוינט יעצט

14 Zawadzka 14

נעהמט אן פון 10-2 און פון 4-7 נ"מ

אבאנאמענטס-פרייז: אין לאדז — 5 זל. א חודש מיט אפטראגען א היים; אויף דער פראווינץ — 6 זל. א חודש; אין אויסלאנד — 8 זל.
פאר'ן אינהאלט אין טעלעפאנעמען די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך די אדמיניסטראציע איז אפען בייטאג און ביינאכט.

אנאנסען-פרייז: פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען
אין טעקסט—40 „ . . . . . —60 „ 4 „
פאר א מילימעטער-שורה: נאכ'ן טעקסט—12 „ . . . . . —18 „ 8 „
אויפער דער שטאט 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. א ווארט

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.